

2775
7-8

ЗНО у нови инвентар бр. 2775
за 1942 год.
Београд.
за плаћена

7-8 1445

НОВИ САД 15.-VII. 1930. Бр. 7 и 8.

ЗБИРКА

ЗАКОНА

МИНИСТАРСКИХ НАРЕДАБА И УРЕДАБА

И

ЗБИРКА

ОДЛУКА ВИШИХ СУДОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ.

Х.

1930.

УРЕЂУЈЕ И ИЗДАЈЕ:

ДР. НИКОЛА Ј. ИГЊАТОВИЋ
председник Апелационог Суда у Н. Саду.

Садржај: 15. Менични закон. (Наставак.)

Садржај: 67. Пресуда крив. суда. — 68. Укидање заједнице. — 69. Обнова тужбе. — 70. Издржавање. — 71. Одустајање од уговора. — 72. Ревизија у крив. ствари. — 73. Сметање поседа. — 74. Даровање. — 75. Отуђивање непокретнине. Прекорачење петита — 76. Бракоразводна парница. — 77. Клевета путем штамце. — 78. Стари поступак. Добра вера. — 79. Наследна парница. — 80. Бракоразводна парница. — 81. Решавање аграрних питања. — 82. Заступање адв. приправника у крив. стварима.

ШТАМПАРИЈА „НАТОШЕВИЋ“ С. ЂИСАЛОВИЋ У Н. САДУ.

Из достављеног ми посебног решења, дошло ми је до знања, да је у једном спору, покренутом ради поништења тестаментa и установљења нужног дела, Касациони Суд (Одељење Б.) у Новом Саду морао разрешити пресуду призивног суда, јер тужби (а ни доцније у току парнице) није било прикључено ни решење о упућивању на парницу, ни смртовница, ни грунтовни изводи, ни инвентар (попис) оставине, нити у оригиналу, нити у овереном препису, — а нису набављени ни оставински списи.

Преко свега тога прешао је првостепени суд и упустио се у мериторну расправу, не старајући се о томе, да се недостатци тужбе отклоне (§. 140. Гпп.) односно да се поступи по §-у 141. Гпп. Исто то је учинио и призивни суд, прешавши преко свих тих недостатака, упустио се у мериторно расправљање и донео пресуду, која је сада — као што је горе речено — разрешена.

Како би се у будуће прописно поступило, скрећем пажњу господе Председника и судија на ово:

Тужбе у наследним парницама могу се решити само уз саслушање свих интересованих; зато је правило, да у парници ради спорних наследних захтева између свих наследника, морају учествовати сви они, који траже наследство. Из овог начела излази и то, да се и она странка, која са тужитељем стоји на једној и истој правној основи, односно која има исти интерес са тужитељем, има се позвати у парницу као тужена странка, у колико она не би хтела са тужитељем заједно покренути парницу као тужитељица.

У овом погледу не чини никакву разлику то, што је парница покренута услед решења о упућивању на парницу или не, па баш зато, ако је спор покренут услед решења о упућивању на парницу, парница се мора покренути не само против оних, против којих је наследник упућен на парницу, већ се има покренути тужба против сваког који захтева наследство.

Мотив овога је тај, што сваки онај, који захтева оставински иметак, има или може имати захтев, али

суду преиначује и у том погледу одобрава прво ст. пресуду. Одобрава другостеп. пресуду у погледу тражбе ради измакле добити и у погледу првостеп. парничних трошкова, у погледу другостеп. трошкова међа другостеп. пресуду и ове трошкове међу странкама узајамно пребија, исто, пребија и трошкове трећестепеног судског поступка.

Према својој странци у трећестеп. судс. поступку установљава трошкове Др. Ј. у своти од 500 дин. словом петстотина дин. Др. Љ. а у своти од 300 словом триста динара а Др. Ј. у своти од 500 словом петстотина динара.

Разлози: Погрешно је установљење призивног суда, да су некретнине, уписане у гр. општ. В. К. бр. 7906. и 10650. заједничко тециво заостављача пок Б. Р. и тужене првог реда, јер се о заједничком тециву не може све дотле говорити, док се од иметка који је остао после смрти заостављача, не одбије сво породично имање ако га је било што тужитељи и тврде, даље и онај иметак, који је постајао пре склапања брака.

Но споменуте парбене некретнине ни у ком случају не сачињавају заједничко тециво, јер су оне т. зв. иберландске земље, које је пре заостављача уживао и то оне из 7906. гр. ул. његов отац, а оне из 10650. гр. ул. његова рођена мати која је исте добила од њезиног другог мужа.

Све ово је установљено у записнику састављеном од стране прво ст. суда 26. јуна 1926. год. и у прикљученим катастралним списима у којима су се те некретнине водиле и пре grunt. убележења на име заостављача.

А како 2. §. 28. зак чл. из 1882. год. располаже о иберландским земљама да су општине дужне те земље продати уз одговарајућу цену онима који те земље на основу прекупа од држ. Ерара држе у посуду, — према томе власништво тих земаља стекло је већ оно лице које је као прво дошло до поседа, а не оно на чије су

Иш. бр. 308

се име те земље првобитно грунтовно преписале, јер се право власништво овог лица оснива на већ стеченом праву свога претходника, па ако је грунт. власник законити наследник овога правног претходника стекао бесплатно, то се таква некретнина има сматрати имовином од лозе. Околност да је упитна некретнина на име заостављача укњижена на основу купопродајног уговора склопљеног са општином, горе изложеном не мења ствар, јер је куповина управо дуг који је теретио некретнину а она би се имала сматрати евентуално заједничком тековинном у колико би за то постојали и остали предуслови, споменути у почетку овог образложења.

На основу сада изложеног ваљало је преиначењем другостеп. и одобрењем првостеп. пресуде ограничити удов. право уживања на споменутих 2/5 споменутих некретнина.

Тужена првог реда, додуше, бранила се још и тиме, да би се њезино удов. право. плодуживања као удови из другог брака могло ограничити само у том случају на један дечији део, када би тај део био довољни за њезино издржавање, а како је по туженој — за њезино издржавање потребан целокупан иметак, тражила је да се тужбе у целости одбију. — Но ова одбрана није се могла уважити.

18. § 1 III. зак. чл. из 1840. године — који располаже о мери докле се може ограничити удовичино плодуживање жене из друг. брака, у случају да има деце из првога брака не одржава у себи таково ограничење као што тужена приказује, према томе деца из првога брака имају право тражити ограничење без обзира да ли је преостали иметак довољан за издржавање удове. — Но с обзиром на то да ограничење удовичког права траже и рођени унуци, овај Касац. Суд је нашао да је преостали део иметка са кућом с обзиром на друштвени положај тужене, довољан за њезино

издржавање, па је стога дао места молби рођеним унуцима првог реда тужене ради ограничења удов. права плодуживања. Онај део пресуде призивног суда који се односи на молбу тужилаца ради досуђивања измакле добити, и онај део пресуде који се односи на првостеп. парничке трошкове Касац. Суд одобрио је из разлога у тој пресуди наведених; али променио је расположење другостепене пресуде у погледу призивних трошкова и пребио је узајамно и трошкове пред трећестеп. судом, јер су обе странке делом добиле и делом изгубиле парницу. Нови Сад, 2. јануара 1928. год.

Судска пракса. Имање које је путем наследства од предака прешло има се сматрати имањем од гране, и онда, ако је на то имање према својој посебној правној природи, предходницима припадало само право поседа, док само власништво је непосредно сам оставилац прибавио путем откупијења. Ово стоји и у погледу т. зв. иберландских земаља. Са гледишта наслеђивања правна се последица откупљења састоји само у томе, што се исплаћена откупна свота, као стечено имање има из откупљених иберландских земаља, као имовине од гране издати ономе, ко је по закону позван на наслеђивање у стеченом имању. (К. 1694/1913.).

67.

Ослобађајућа пресуда кривичног суда не веже грађански суд приликом установљавања стања ствари.

(Касациони Суд Одељење Б.) у Новом Саду,
бр. Г. 1183/1928.)

Пресуда: Б. Одељење Касац. Суда одбија ревизиону молбу тужиоца и осуђује га да туженој на руке правозаступника јој плати у року од 15 дана под претњом принудног извршења у име ревизионих трошкова 610 дина., а Државном Ерару у име таксе за призив тужене и одговор на ревизију 112 динаара.

Разлози: Тужилац напада ово установљење призивног суда, да је тужилац дао повода својој жени, туженој

да га напусти, са разлога да се ово установљење коси са садржином прикључених кривичних списа, јер по дсказу истих кривични суд правомоћно ослободио је тужиоца од тужбе да је злостављао тужену, напавши да није докакао. де је дело извршио тужилац.

Жалба није основана.

Основ за нападање стања ствари у смислу 535. §-а г. п. п-а са разлога да се оно коси са садржином списа постоји само онда ако је нападнуто стање ствари установљено на основу садржине тих списа чијом се садржином стање ствари коси.

Правно је даље правило да ослобађајућа пресуда кривичног суда не везује цивилни суд приликом установљења стања ствари.

Према томе није повредио никакво правно правило призивни суд када је — и поред ослобађајуће кривичне пресуде — у оквиру 270 §-а г. п. п-а установио да је тужилац злостављао тужену и тиме јој дао оправданог разлога да га напусти.

Ово стоји тим пре, јер је призивни суд ово стање ствари установио на основу исказа таквих сведока, чије саслушање кривични суд није одредио био.

Како према установљеном стању ствари тужена није намерно повредила брачне дужности, то је призивни суд умесно нашао да недостаје један од битних услова из тач. а./80. §-а закона о брачном праву те је с тога тужбу одбио.

Друга жалба ревизионе молбе постала је услед горњег стдјалишта Касац. Суда беспредметна.

Како је ревизиона молба неоснована, то је исту ваљало одбити и тужитеља у смислу 426., 508. и 543. §§-а г. п. п-а на снашање и ревиз. трошкова осудити.

Расположење о наплати таксе држ. Ерару образложено је тиме што тужена ужива право сиромаштва.

Нови Сад 23. маја 1929.

*

Ако жена свога мужа злоставља само зато, што се наша увређена због неких његових усмених изјава, овако понашање женино овлашћује мужа, да са својом женом прекине брачну заједницу и да је из куће одстрани. (К. 428/1903.)

68.

I. Нападање стања ствари у ревизији. — II. Власник није дужан на таково укидање имовинске заједнице, којом би добивене парцеле изгубиле од вредности.. — III. И у погледу укидања заједнице важе општи прописи грађ. парн. поступника о парничким трошковима.

(Касациони Суд Одељење Б.) у Новом Саду, бр. Г. 877/1928.)

Пресуда: Касациони Суд Б. Одељење одбија ревизиону молбу туженога и придружење ревизионој молби тужитеља, те ревизионе трошкове узајамно пребија.

Уједно исправља, односно надопуњује пресуду призивног односно првостепеног суда тиме да и туженога овлашћује да непосредно код grunt. власти може тражити одређено развргнуће имовне заједнице.

Разлози: Тужени се жали да је призивни Суд повредио наређења 270. §-а г. п. п-а. при установљењу оне битне чињенице да ли се некретнине у погледу којих се тражи развргнуће заједнице путем лицитације, могу у природи поделити или не, јер је своје стајалиште образложио само у погледу једне парцеле, а не и у погледу друге, и, јер је изрекао да се је морао строго држати стручњачког мишљења, ма да га то мишљење по наређењима грађ. поступника не везује и ма да је и сам призивнисуд нашао — што је у свом образложењу и изрекао — да не увиђа оправданост оног разлога вешт. мишљења, да се при орању баш колима мора заокретати на самој парцели јер да постоји пут и са једне и са друге стране заједничког земљишта.

Како пак суд има да суди, а не вештаци, то би ваљало призивну пресуду преиначити.

Жалбе нису основане, јер, како су се вештаци изјаснили у погледу обе парцеле, а суд је усвојио конклузије тог мишљења, тиме је своју пресуду образложио у погледу обеју парцела.

Она околност, што је призивни суд с' једне стране прихватио конклузије вештачког мишљења — а с' друге стране изрекао је, да не увиђа оправданост једног од разлога тога мишљења, не сачињава повреду 270. §-а г. п. п-а, јер се суд није тиме огрешо о дужности да брижљиво испита целу садржину расправе и доказаног материјала, него би евентуално сачињавала разлог да се чињенично стање нападне са разлога да је изведен очигледно погрешан закључак (534. §. г. п. п-а) но како се мишљење вештака базира не само на оспореној околности (окретања колима) него и на томе да би, у случају поделе у природи, поједине парцеле некретнина изгубиле од своје вредности, то не постоји ни овај разлог из 534. §-а г. п. п-а на основу којег би се могло напасти стање ствари, јер и овај Касац. Суд налази да у овом случају нема места подели у природи некретнина, будући да ни један власник није дужан пристати на такав начин развргнућа имовинске заједнице поред којег би добивене парцеле изгубиле од своје вредности.

Тужени се жали, најзад, у погледу парничких трошкова и тврди да би било места узајамном пребијању истих, јер да је укидање имовин. заједнице у интересу обеју странака и да и стална судска пракса у парницама ове врсте предвиђа укидање трошкова.

Ни ове жалбе нису основане, јер је споменута пракса постојала пре ступања на снагу грађ. парб. поступка из 1911 год. и јер је тужени својом неоправданом одбраном проузроковао већину трошкова, те је тужилац у смислу 425. §-а г. п. п-а. властан тражити накнаду тако проурокованих трошкова.

Како је ревизиона молба у целости неоснована то је ваљало исту одбити и молитеља ревизије на снашање и рев. трошкова осудити.

Но неосновано је и придружење тужилаца јер трошкови нису превисоки с обзиром на обављен рад и субстрат парнице. Надопуна одређења у диспозитивном делу оснива се на сталној судској пракси.

Нови Сад, 28 фебруара 1929 год.

*

Укидање бива на два начина: подела у природи или продаја заједничке имовине на јавној дражби. (К. 1384/900). Продаји само овда има места, ако са поделом не би била потпуно укинута заједница; надаље ако би подела по једну странку била евидентно штетна или немогућа, што мора — евентуално са вештаком доказати она странка, која то, тврди. (К. 7045/903) — Та околност што власници један део некретнине у природи подељено поседују, не спречава, да се заједница укине путем јавне продаје, ако се тек фактични посед не оснива на уговору (К. 2964/900).

Злонамерно прибављено грунтовно укњижање права власништва, не даје право на укидања заједнице (К. 12.742/893).

У парници ради развргнућа заједнице тужитељ мора пре свега доказати своје право власништва; ако би оно спорно било у парници се предходно има решити питање власништва (К. 257/905.)

69.

I. У смислу §-а 567. Гпп. обновна тужба мора се поднети у строгом року од шест месеци, рачунајући од правноснажности коначне пресуде, донесене у основној парници, односно од дана, када је странка дознала разлог обнове, или дошла у положај, да се истим могла послужити. — II. Појам обновне парнице искључује могућност постојања парничке зависности, из §-а 147. и тач. 5. §-а 170. Гпп. између основне и обновљене парнице. Обновљена парница у својој битности

није самостасна парница' већ у смислу §-а 563. Гпп. само правно средство против правноснажне коначне пресуде-

(Апелациони Суд у Н. Саду, као ревиз. суд Г. 89/1929).

*

Обновљење парнице у начелу јесте правно средство против мериторне правноснажне коначне или делимичне пресуде, с једне стране ради санирања извесних формалних повреда, утврђених у закону (тач. 1—8, §-а 563.), а с друге стране ради допуне законом утврђених чинидаба и радља странака (тач. 9—12, §-а 563.), — но по стајалишту самог закона обновљење није правни лек, него нова тужба.

Нема места обновљењу парнице против пресуде донесене у парници ради сумарне репозиције, и то у питању репозиције и обустанове сметања поседа (§. 581.), у најамним стварима (§. 635.), у поступку ради продужења малолетности, ради стављања под старатељство, обустанове продужења односно старатељства (§. 715, 717, 720, 729); у поступку пред берзанским судом (§. 24, LIV: 1912.), у поступку ради експропријације (§. 57, XLI: 1881.), у споровима ради уређења поседа (§. 52, LIII: 1871. — § 13. и 36, XXIV: 1892.).

Исто тако нема места обновљењу против пресуде, којом се обуставља парница, јер таква пресуда не ствара приговор пресуђене ствари, и не спречава нову тужбу.

Пресуда општинског суда, у место обновљења може се тужбом напасти пред среским судом (§. 765.)

Пресуда изборног суда може се напасти пред редовним судом у случајевима из тачке 4—9. §-а 563.

70.

У парницама ради издржавања, по правилу се не досуђују оброци (рате), који су старији од шест месеци, рачунајући од дана подношења тужбе, јер издржавање већ по својој природи не може служити сврси за стицање имовине.

(Апелациони као ревиз. суд у Н. Саду, Г. 451/1928.)

71.

Странка не може једнострано одустати од склопљеног уговора, сем ако је у самом уговору задржала себи то право или ако је испуњење уговора постало немогуће. Немогућим се не може сматрати испуњење зато што је некретнина (која је предмет уговора) делом још увек на имену трећих лица.

(Апелациони Суд у Н. Саду као ревиз. суд Г. 1965/1928.).

72.

У кривичним стварима, у којима је изјављена молба ради ревизије, и остале жалбе, које су изјављене, истовремено решава Касациони суд и ако решавање истих иначе неби спадало пред тај суд.

(Апелациони Суд у Н. Саду, Кжа. I. 37/1930)

Апелациони Суд шаље предмет Касационом Суду као надлежном за решавање, јер је против пресуде првостепеног суда изјављена ревизија, а уједно и жалба против решења суда о одређењу истражног затвора, те пошто је Касациони Суд надлежан за решавање по ревизији, то је надлежан и за решавање по горњој жалби, а по § 331 н. кр. п. Апелациони Суд надлежан је према предмету овога суда за жалбе с којима није истовремено и ревизија изјављена, јер нити је згодно нити целисходно да се предмет шаље најпре Апелационом Суду, те да овај решава по жалби, а затим да се предмет шаље Касационом Суду, да он решава по ревизији, у надлежност Касационог Суда, пак и иначе спада и

решавање по жалбама, у смислу посл. ст. 2 ал. § 331 н. кр. п.

Нови Сад 15 фебруара 1930 године

73

Сметање поседа,
(Апелациони Суд у Н. Саду,
Г. П. 1304/1928)

Апелациони Суд ревизионој молби туженог делимично даје места, пресуду позивног суда преиначује, тужбу ради сметања поседа одбија, трошкове пред првостепеним, позивним и ревизионим судом међу странкама пребија.

У осталом делу ревизиону молбу туженог одбија.

Разлози: Пресуду позивног суда напада ревизионом молбом тужени, молећи, да се тужба одбије и тужитељ пресуди на сношење свију трошкова. Жали се, да је позивни суд погрешно установио сметање поседа и да се исто догодило злонамерно и против забране. Жали се, што ово стање ствари не одговара садржини доказног материјала.

Ова је жалба основана у толико, што позивни суд није установио као чињеницу, да би тужена странка имала намеру на стални посед. Битна је наиме састојка сметања поседа да тужени има, *animus rem sibi habendi*. Пошто пак на основи доказног материјала није установљено, да би намера тужене странке била уперена на стални посед, те узнемирување од једног дана само по себи још не доказује односну намеру, повредио је позивни суд материјално право, када је без горње битне састојке, установио сметање поседа. Према томе ваљало је позивну пресуду делимично преиначити и тужбу ради сметања поседа одбити.

Ревизиона молба не напада изречено онај део пресуде који се односи на одштету него моли целу тужбу

одбити те према томе у том погледу ваљало је ревизиону молбу одбити.

Пошто је пак тужба делимично одбијена, те делимично досуђена ваљало је сходно §-у 426 г. п. п. парбене, позивне и ревизиозне трошкове међусобно пребити. Нови Сад, 31 децембра 1929 год.

Како у образложењу пресуде нема стања ствари — што је свакако потребно већ и ради тога, да образложење буде јасно и убедљиво, — па се услед тога не види због каквог се дела туженикова жали тужилац, — није могуће утврдити тачност оног дела образложења пресуде, да се наиме без постојања *animus rem sibi habendi*, не би могло установити сметање поседа. — Но, пошто се тужени само зато жали, јер се од стране позивног суда установљено наводно сметање, није догодило злонамерно и против забране; даље с обзиром, што образложење пресуде спомиње узнемирување „од једног дана“, — изгледа, да овде није била у питању нека окупација земљишта или једног дела земљишта, него само један такав чин тужеников, којим је повређено право тужитељево на миран посед, а том приликом му је нанесена и нека штета, што опет излази из тога, што је тужени осуђен на накнаду штете.

Поред оваквих стања ствари мотивација пресуде ревизионог суда, па ни само мериторно решење, не би било прихватљиво. Сваки протуправан чин, који смета мирном поседовању, односно вршењу поседовног права, може послужити основом за тужбу, у том смислу, да се туженоме забрани понављање таког чина. Дужност је туженог да докаже, да чин није извршен у циљу сметања или повреде права тужитељевог, него да је учињен случајно или из другог ког опростивог разлога. Не мора постојати — како се то наводи у мотивацији горње пресуде, намера на сталан посед (то би евентуално могло важити код окупације, а никако не код сваког сметања), него је довољан тај факат, да се овлаштено лице спречава у мирном поседовању одн. у вршењу свога права на посед, — јер код сваког протуправног чина се предпоставља намера.

74.

Правно је правило, да у случају оштећења даровањем, оштећени може тражити одштету

на основу вредности, коју је имао поклоњени предмет у часу склапања уговора о даровању.

(Апелациони Суд у Н. Саду као ревиз. суд,
Г. 1554/1927)

Апелациони суд даје места ревизионој молби туженог те пресуду II. степеног суда мења тако да се тужитељи са тужбом одбијају и осуђују да туженом на руке правозаступника плате трошак парбеног поступка и то пред I степеним судом у износу од 2400 (две хиљаде четири сто) динара, пред II. степеним судом у износу од 750 (седам сто педесет) динара и пред ревизионим судом у износу од 560 (петсто шездесет) динара и то све у року 15 дана под теретом принудног извршења.

Разлози: Пресуду привног суда напао је ревизионом молбом тужени. Жали се да је привни суд донео своју пресуду повредом формално и материјално-правних правила.

Погрешно је установио привни суд — жали се тужени — да је правно правило: да у случају оштећења даровањем, оштећени одштету може да тражи на основу вредности постојеће у часу смрти дароваоца.

Погрешно је привни суд протумачио — жали се даље тужени — купопродајни уговор као даровни уговор.

Погрешном применом законских прописа — жали се напослетку тужени — пресуђен је и на сношење трошкова јер тужиоци нису успели са тужбом, него само у половици, у ком случају — тврди тужени — имали су се трошкови пребити и ако установљује, потраживање им зависи од стручњачког установљења, пошто процена вредности њиховог потраживања не захтева никакво стручњачко знање, јер су га сами могли проценити пошто су и они као ратари, стручњаци за ту процену.

Прва жалба туженога је основана, јер је привни суд повредио материјално правно правило када је изрекао

да у случају оштећења даровањем, оштећени одштету може тражити на основу вредности постојеће у часу смрти дароваоца. Напротив, правно је правило а и стална судска пракса то, да у таком случају основа одштете је она вредност коју је имао поклоњени предмет у часу склапања уговора односно даровања, јер је та вредност управо оно чиме је обдарени обдарен, Промена те вредности, не може се узети у обзир јер би у случају да поклоњени предмет изгуби вредност оштећени отпао од одштете, те би право на одштету постало илузорно. Према томе: све када би се у конкретном случају уговор од 6 фебруара 1912 год. могао сматрати даровним уговором те када би и вређао право тужитељици на нужни део и онда би тужени био дужан накнадити само ону вредност која се рачуна по времену склапања уговора а не по времену смрти дародавца као што је то привни суд повредом материјално правног правила изрекао, пак је услед тога жалба туженога у томе погледу основана.

Но основана је и она жалба туженога: да је привни суд погрешно установио да је уговор од 6 фебруара 1912 год. даровни, а не купопродајни уговор.

Према чињеничном стању установљеном по првостепену суду, а прихваћеном и по привном суду доказано је, да је цена два јутра тужбене земље 1912 год. уз придржавање права доживотног плодуюживања са стране продавца, одговарала потпуно ондашњим приликама. Према томе и цене које је у уговору покојна мати парничких странака одредила да тужени тужитељима имају исплатити, нису вређале законити део, напротив и премашиле су вредност њиховог законитог дела. Услед тога тужитељи могу да траже само своте које им припадају по уговору јер ничим није доказано да је тај уговор био фиктивни, а само из те чињенице да је тај жени имао исплатити куповнину тужиоцима после смрти продавчеве не следи да је то даровање. услед тога ваљало је и ову жалбу туженога као основану уважити..

Према горе изложеном становишту Апелационог суда трећа жалба туженога у погледу одредбе о парничним трошковима постала је беспредметна, па је као такову Апелациони суд није ни расматрао.

Како је према горе изложеном ревизиона молба туженога основана ваљало је исту уважити, другостепену пресуду преиначити, тужитеље са тужбом одбити сходно §. 425, 508 и 543 гр. п. п. пресудити их и на платеж како парничних и призивних тако и ревизионих трошкова.

Нови Сад, 11 октобра 1928.

Трећа лица могу извесне захтеве ставити против даропримца:

1.) ако даровање вређа заједничку тековину, нужни део или удовичко право;

2.) повериоци дародавчеви до висине оне своје тражбине, која је приликом даровања већ постојала (међу ове спада издржавање, мираз и узмиразје), ако услед даровања нису нашли имовину из које се могу нимирити; и

3.) ако дародавац падне под стечај.

75

I. Правни посао о отуђивању некретнине мора се заснивати на таквој исправи, која је потписана како од купца тако и од продавца.
— *II. Пресуда не може премашити тужбу односно протутужбу.*

(Апел. Суд у Н. Саду као ревиз. суд,
Г. 1552/1927.)

Апелациони суд одбија ревизиону молбу туженог и осуђује га да плати тужитељима на руке правозаступника у име ревизионих трошкова своту од 265 (двесто шездесет и пет) динара у року од 15 дана под теретом принудног извршења.

Разлози: Пресуду призивнога суда напао је ревизионом молбом тужени. Жали се да је призивни суд донео своју пресуду повредом формално и материјално-правних правила.

Формално правно правило повредио је призивни суд — жали се тужени — што није применио §. 427 гр. п. п. и тужитеља Милутина одбио са тужбом из разлога што тужени није дао никаква повода за тужбу, јер тужитељ Милутин у опште не стоји с њим у правном одношају, није купио од њега ништа, неко је купио његов син другоредни тужитељ Жива Милутин. Т. је само посредовао при куповини за његовога сина Живу и примио на себе обавезу да ће надокнадити штету, ако његов син не би купио или би одустао од куповине земље. Према томе он је овде потпуно незаинтересован.

Повредио је призивни суд материјално правно правило — жали се дање тужени — што је с повредом прописа из §. 1. т. 1. уредбе бр. 4420-1918 Министарства Правде, дао места тужби другоредног тужитеља Живе јер овај пропис каже, да је само за отуђење некретнина потребно да се правни посао састави писмено, али се не каже да је и за прибављање некретнина потребан писмени састав.

Повредио је даље призивни суд материјално правило — тврди тужени и тиме што — када је већ стао ни становиште да је међу странкама склопљен један правни посао без важности — враћајући ствари у пређашње стање није то учинио по званичној дужности и према њему.

Жалбе нису основане.

Неоснована је жалба туженога, да са прворедним тужитељем не стоји ни у каквом правном одношају и да се исти са својом тужбом имао одбити јер је при-

знањем странкама утврђено да су оба тужитеља код усменог уговора заједно учествовали, те да се уговор перфектуисао спорне некретнине би чиниле њихову заједничку својину. У осталом — како је то већ и првостепени и призивни суд установио — за туженога није ни од какве важности да ли је тужба покренута од оба или само од једног тужитеља.

Неоснована је и она жалба туженога, да списима прикључена признаница замењује купопродајни уговор и да је само за отуђивање некретнина у смислу наредбе бр. 4420-918 Министарства Правде потребна исправа која је потписана од продавца, док за купца у сврху стицања права својине гледе некретнина није потребна никаква писмена исправа. Овакво тумачење поменуте наредбе је погрешно јер правни посао о отуђивању некретнина мора се заснивати на таквој исправи, која је како од продавца, тако и од купца потписана. Пошто у конкретном случају горњи најглавнији реквизит уговора недостаје, то се купопродаја има сматрати ништавном.

Неоснована је напослетку и она жалба туженога да је суд требао из службене дужности у својој пресуди учинити расположење у погледу измакле користи спорне некретнине јер су тужитељи спорну земљу већ у самој тужби ставили туженом на расположење, но осим тога тужени у овој парница није остварио никакав захтев у погледу измакле користи, пак према томе суд обзиром на опште правно правило да пресуда не може премашити тужбу или протутужбу, није ни могао никако расположење учинити.

Како је према томе ревизиона молба туженога неоснована ваљало је исту одбити и туженога у смислу §-а 508 и 543 гр. п. п. и на сношење ревизионих трошкова пресудити.

Нови Сад, 11 октобра 1928.

Ad. I. Види: Књ. I. сл. 3. 46. — II. 35. III. 18. 126. 133. — IV. 12. 89. — V. 6. 9. 53. 89. 90. — VI. 3. 64. — VII. 24. — VIII. 14. 15. 62. 182. — IX. 3. 16. —

76

I Чињеница, да је жена свога мужа јавно вређала и омаложавала, довољан је разлог за развод брака на основу тач. а.) §-а 80 Закона о брачном праву. — II. Када у току бракоразводне парнице нису утврђени довољни подаци у погледу смештања деце рођене и брака, онда се решавање у погледу смештања има поверити надлежној тудорској власти.

(Касациони Суд Одељење Б.) у Новом Саду,
бр. Г. 301/1928.)

Касациони Суд ревизионој молби тужитеља даје места, пресуду Апелационог Суда мења и брак склопљен иземећу тужитеља и тужене, пред државним матичарем у Сенти 3. маја 1908. год на основу 80. §-а а.) т. XXXI. зак. чл. из год. 1894. из кривице тужене, разрешава и тужену на осноу 86. §-а поменутога зак. чланка проглашава кривом.

У погледу смештања из брака рођенога детета М. уступиће се списи надлежном сиродчадском столу да у овом питању донесе решење.

Осуђује Касациони Суд тужену, да тужитељу на руке његовог правозаступника, плати за 15 дана под претњом оврхе, 150 динара (сто и педесет динара) призивних и 400 динара (четири стотине динара) ревизионих трошкова.

Разлози: Пресуду Апелационог Суда напао је ревизионом молбом тужитељ. Жали се да је Апелациони Суд, у противности са садржином списка установио, да је тужитељ тужену злостављао, па да се само због овога злостављања може разумети поступак тужене према тужитељу, на којем тужитељ оснива свој тужбени захтев.

С друге стране извео је Апелациони Суд из чињеница очевидно погрешан закључак. Ни један од све-

дока који се помињу у пресуди Апелационога Суда није посведочио, да је тужитељ тужену злостављао, него само то, да се тужена њима жалила због злостављања; чињеница дакле, која конкретно није доказана, не може служити за установљење чињеничкога стања.

Призивни суд је прихватио чињеничко стање установљено по првостепеноме суду: да се тужена свађала са тужитељем, да га је јавно вређала и омаловажавала и да је живела у недозвољеним односима са учитељем М. Ј. Ово је посведочила и незаинтересована сведокиња У. Упркос томе Апелациони Суд изводи закључак на основу исказа једнога заинтересованог господина самог учитеља М. Ј., да би тужена могла признати и истину и такву изјаву дати неозбиљно и у шали, док је сасвим природно да из шале ни једна жена неће доводити у сумњу свој добар глас и своју полну чистоћу и верност.

Иако је призивни суд установио, да је тужена тужитеља стално омаловажавала, стављала му у јело врачарије, претили му да ће му сикиром главу размрскати, да му је рубље на улици износила и пред светом га омаложавала, ипак је извео закључак, да се поступак тужене може разумети, те је тако повредио прописе 80. §-а Закона о браку, јер су ове чињенице намерне и тешке повреде супружанских дужности.

Повредио је Апелациони Суд материално правно правило и тиме, што се брак у случајевима, где је доказано да је брачни живот у толикој мери разривен да је даљи заједнички живот немогућ, има разрешити, јер се од даљег брачнога живота не може очекивати ништа добро.

Ове жалбе тужитељеве су једним делом основане.

Апелациони Суд је, на основу исказа код првостепеног суда преслушаних сведока установио као чињеницу, да је тужена тужитеља вређала и омаложавала. Ово установљење Апелационога Суда тужена ревизионом молбом није напала, те је тако оно, према пропису 534.

§-а гр. пост. и за Касациони Суд меродавно. Како оваки поступци тужене представљају тешку повреду супружанских дужности и како се може сматрати, да је услед ових поступака тужене брак у толикој мери разривен, да би даља брачна заједница за тужитеља, који тражи развод брака, била неиздржљива, ваљало је пресуду првостепенога суда променити и брак разрешити.

Тужена у току поступка код првостепенога Суда није тражила да се тужитељ, за случај да се брак разведе прогласи кривим, нити је дигла противтужбу, да се брак разреши из кривице тужитеља. Услед тога је брак ваљало разрешити само из кривице тужене.

Питање дали се може сматрати да је тужена признала да је имала ванбрачнога односа са учитељем М. Ј., поред осталих разлога, на основу којих је установљена кривица тужене, није од пресудне важности за решење спора, те је услед тога беспредметно питање, да ли је Апелациони Суд правилно оценио, да је тужена ово признање могла учинити озбиљно или у шали. — А како је кривом проглашена само тужена, није од важности ни питање, да ли је Апелациони Суд правилно установио да је тужитељ тужену злостављао или не.

Прикључење ревизионој молби тужитеља и одговор тужене нису се могли узети у обзир, јер су предати у другој половини расправнога међувремена. — Како у погледу смештања детета, у току парнице нису пружени довољни податци, нити су чињенице од којих ово смештање зависи, довољно рашчишћене, ваљало је списе, према пропису 96. §-у XXXI. зак. чл. из године 1894., уступити надлежном сиродчадском столу, да у овом питању донесе решење.

Расположење у погледу апелационих и ревизионих трошкова оснива се на прописима 543., 508. и 425. §§. гр. пост.

У Новом Саду, 25. маја 1928. год.

*

Судска пракса. Ако брачне странке међусобно употребе увредљиве, понижавајуће и бешчастиве изразе, а поред тога је брачни живот међу њима већ од дужег времена прекинут, брак се има развести на темељу §-а 80. Закона о брачном праву и то из кривице обеју странака. (К. 4327/1908.)

77

I. Вишеструки стицај клевета или увреда у једном натпису, још није довољан да се установи план оптуженога да уништи добро име или кредит приватног тужиоца. — II. Околност, да је дело почињено из политичких побуда, суд је узео као олакшицу. III. Дали је досуђени парнички трошак оправдан или не, може се утврдити само на темељу судске одлуке, док искази сведока не могу доћи у обзир у том погледу. Ни са социјалног гледишта се не може напасти већа и енергичнија акција правозаступника странке око утеривања и обезбеђења потраживања свога клијента, све ни онда, ако из тога наступе већи трошкови на терет дужника.

(Касациони Суд Одељење Б., у Н. Саду, К. 569/1928.)

Касациони Суд уништава пресуду призивног суда из службене дужности на основу посл. зач чл. 385. К. П. а из ништавног разлога описаног у сл. б/т. 1. чл. 385. К. П. и с тим у вези и у погледу одмеравања казне, те дело престапа клевете које је описано у пресуди. Апелационог Суда квалификује, по тач. 2. чл. 56. зак. о штампи, и оптуженог на темељу овог зак. прописа, даље на темељу чл. 96. 97. и 91. К. З. осуђује на 15. дана затвора и на 500 дин. новчане казне.

Иначе оставља пресуду Апелационог Суда недотакнуто.

Жалбе, које је оптужени уложио одбија.

Разлози: Апелациони Суд је дело клевете оквалификовао по чл. 60. зак. о штампи. Ова је квалификација нетачна, јер ни из установљених чињеница, ни из инкриминираног написа, ни из садржине клевете и увреда не произлази да је оптуженог руководила нарочита намера или смишљен план да уништи добро име или кредит прив. тужиоца. Вишеструки стицај клевета или увреда у једном напису није довољан да се такав нарочит план који се предвиђа у чл. 60. зак. о штампи може установити. Како је у овом погледу Апелациони Суд починио ништавност из сл. б/т. 1. чл. 385. К. П. јер је ово дело оквалификовао по чл. 60. у место по зач. 2. чл. 56. зак. о штампи. и како се ова ништавност из службене дужности имала разматрати, јер је почињена на штету оптуженога, то је из свих ових разлога ваљало у првом реду овај део пресуде Апелационог Суда уништити.

Како је пак отпала квалификација по чл. 60. и како предлежи квалификација по зач. 2. чл. 56. зак. о штампи, то је и у погледу казне ваљало пресуду Апелационог суда на темељу чл. 33. К. П. нов. уништити и казну према прописима споменутог члана ваљало изрећи. При одмеравању казне суд је уважио оптуженому као олакшицу: некажњен предживот, признање, да је из (ништавних) политичких побуда починио ово дело и најзад и његово породично стање; као отежицу пак, да предложи вишеструки стицај клевете са преступима увреде части, као и то да су клевете теже природе. Олакшице су у односу према отежицама многобројније, те је зато ваљало применити чл. 91. К. З.

Оптужени је напао пресуду Апелационог Суда у првом реду из ништ. разлога који је наведен у сл. а/т. 1. чл. 385. К. П. зато што је Апелациони Суд искључиво на темељу списа и судских одлука установио, да је ту-

жилап имао права на трошкове, који су проузроковани судским поступком вођеним против дужника. Наводи да су дужници махом сироти људи били и да су трошкови несразмерни били. Наглашава и то, да се требало на темељу исказа преслушаних сведока испитати оправданост тих трошкова, који су у спору. При оваквим испитивањем и оцењивањем пружених доказа, — држи одбрана, — да не предлежи клевета.

Ова је жалба безразложна у првом реду зато, јер да ли је досуђени парнички трошак оправдан или не, може се само на темељу правноснажног судског решења утврдити.

Искази сведока у овом погледу не могу доћи у обзир. Правно становиште Апелационог Суда, да се је у погледу оправданости потраживања трошкова, судска решења имала узети у обзир, и на темељу тих списа установити чињеничко стање, једино је исправно стаја-лиште. Друго је питање дали поступак тужиоца са социјалног гледишта био оправдан. Када се држи у виду правно правило, да је правозаступник дужан да у интересу своје странке употреби сва права, која му закон даје да потраживање своје странке на што темељнији начин обезбеди и што пре наплати, онда се ни са овог разлога не може правозаступник позвати на одговорност за трошкове, који настану из ових узрока, на терет дужника. Правозаступник је извршилац воље и намере своје странке, те се према томе не може ни са социјалног гледишта већа или енергичнија акција правозаступника нападати. У конкретном случају одбране није пошло за руком ни то, да ма и у једном случају докаже, да су трошкови оправдано били у несрасмеру са главницом. А када је оптужени при свему овде изложеному, износио инкриминиране тврдње, путем штампе, које нису ни истините, ни доказане, ни оправдане, а које су подобне да науде части и добром имену тужиоца, тиме је починио преступ клевете. Инкриминирани изражаји под

4) и 6) т. оптужбе творе преступ увреде части, јер се таквим речима изражава презирање.

Што се пак тиче оне жалбе одбране да је пресуда Апелационог Суда ништавна из узрока означеног у т. 3. чл. 385. К. П., она није темељита зато, јер је већ горе образложено, шта је руководило овај суд да промени само чл. 91. К. З, те се зато и ова као и горња имала, позивом на чл. 36. нов. К. П. одбити.

У Новом Саду, 18. јануара 1928. год.

*

Ad. III. Постављено правило није потпуно и прецизно, јер може да постоји случај вештачког нагомилавања трошкова, што би се условно могло критиковати некажњено, особито онда, ако за то нема нарочитог упутства од странке.

78.

I. У парницама, које се имају расправити по старом грађ. парничном поступку, против другостепене пресуде уложени правни лек није ревизиона молба, него призив. — II. Суд је нашао, да предлежи добра намера код туженог који није ратар, и који је ослањајући се на грунтовницу купио некретнину не у месту његова становања, већ у другом месту.

(Касациони Суд Одељење Б у Н. Саду, бр. Ст. 265/1927).

Касациони Суд, Б. Одељење у Новом Саду призиву туженог трећег реда даје места, пресуду призивног суда деломично преиначује тако, да тужитеље са тужбом против туженика трећег реда одбија и уједно их осуђује, да у року ед 15 дана под претњом принудног извршења исплате туженику трећег реда, адвокату 900 (девет стотина) динара прво-степенних, 400 (четиристотине) динара друго-степенних и 200 (двестотине) динара треће-степенних трошкова.

У ненападнутом делу оставља пресуду Апелационог Суда недотакнутом.

Разлози: Против друго-степене пресуде уложио је призив (погрешно назван ревизионом молбом, пошто је ово стара грађанска парничка ствар, те се у смислу прописа 61. §-а 54. зак. чл. од 1912. год. имала расправљати по пређашњим прописима поступка) само туженик трећег реда, молећи, да се нападнута пресуда преначи, тужитељи са тужбом одбију и осуде на снашање парничних трошкова, јер да је Апелациони Суд повредио правно правило, када је изрекао: да услед те околности, што се туженик трећег реда пре куповине једног идеалног дела тужбене некретнине није уверио, ко држи ту некретнину у поседу, сматра за доказано, да туженик трећег реда при купу није поступао bona fide и да је услед тога његово позивање на §, 1500 А. Г. З. неосновано.

Ова је жалба основана.

У смислу §-а 1500 А. Г. З., наиме, право, које је стечено путем доселости или застаре, не може бити на штету онеме, који је, ослањајући се на јавне књиге, прибавио себи какву ствар или право још пре, него ли је то право било укњижено.

Па будући тужени трећег реда, купујући од М. К. која је као сувласница тужбених некретнина била грунтовно убележена, њезин идеални део и ослањајући се при томе на грунтовне књиге, није био дужан истраживати, ко држи у поседу те некретнине, нити се је као новосадски становник могао лако уверити, ко држи те жабаљске некретнине у поседу, то се не може сматрати, да туженик трећег реда при купу није поступао bona fide, па је зато призиву туженика трећег реда као основаном ваљало удовољити, нападнуту пресуду делимично преиначити и тужитеље сходно пропису §- 251. зак. чл. 54. из 1868. осудити на сношење парничних трошкова.

Нови Сад, 9. децембра 1927. год.

79.

I. У наследним парницама потребно је учешће свих наследника онда, ако се тужбом тангирају интереси и таквих особа, које у парници не учествују, и када се без очувања интереса ових задњих не може у меритуму решити спорно питање. II. Кад се тражи обеснажење тестаментна, потребно је увући у парницу и тестаментарног потоњег наследника.

(Касациони Суд Одељ. Б., у Н. Саду, бр. Г. 456/1927.)

Касациони Суд, Б. Одељење у Новом Саду ревизионој молби туженика првог реда даје места, пресуду призивног суда преиначује, одбија тужитељицу са тужбом и осуђује ју да у року од 15 дана под претњом принудног извршења исплати туженику првог реда у руке његова адвоката 2800 динара првостепених, 5400 динара призивних и 2400 динара ревизионих трошкова.

Најзад осуђује туженика првог реда, да у року од 15 дана под претњом извршења исплати у име трошкова у рев. поступку Подунавској Области у руке њезина заступника 500 динара, те у руке његова адвоката 500 динара.

Разлози: Туженик првог реда напада друго степену пресуду због повреде како формалних тако и материјално-правних прописа и жали се у својој ревизионој молби, да је призивни суд повредио правно правило, када је мериторно решио ову парницу и дао места тужби, ма да није увучена у парницу Д. Д. која је по тестаменту одређена за потоњег наследника туженику првог реда, — јер да се наследна парница, у коју категорију да спада и ова парница, може решити само учешћем свих, и тестаментарних и законитих, наследника, а тај недо-

статак, да некоји наследници нису увучени у парницу, да се има по службеној дужности узети у обзир.

Ова је жалба основана.

Правно је правило, да је у наследним парницама потребно учешће свих наследника онда, ако се тужбом тангирају интереси и таквих трећих особа, које у парници не учествује, и када се без очувања интереса ових задњих не може у меритуму решити спорно питање.

Па будући према прикљученим оставинским списима број ГН. 555/1923. у смислу тестаментна који предмет ове парнице, Д-и припада право потоњег наследства на део спорних некретника, те се тако тужба тужитељичина која тражи право власништва на све некретнине на основу законитог наследства, стварно дотиче и интереса Д. то се овај спор без учешћа потоње не може мриторно решити па како тужитељица није увукла у парницу Д. лично у њезиној особи то је жалбу туженика првог реда као основану ваљало у обзир узети и одлучити као у диспозитивном делу пресуде.

Услед горе изложеног правног становишта Касационог Суда остале жалбе, ревизионе молбе постале су беспредметне, па као такве нису ни узете у разматрање.

Расположење у погледу парничких трошкова оснива се на §§-има 425, 508, и 543. Гпп.

Од стране позваних у парницу, приступиле су на ревизиону расправу: П. Област и М. Р., по својим правозаступницима, те изјавили, да се не желе умешати у парницу и траже трошак, који им је у смислу §. 430. Гпп. на терет туженика првог реда досуђен, као странке у чијем се интересу збило то позивање у парницу. Противна странка, тужилац није могао бити осуђен у те трошкове већ зато јер се оправданост позивања у парницу и тако овде не одлучује.

Нови Сад 22. децембра 1927 год.

Види: IV. 1. 9. и V. 32.

80

I. И ако је муж, пошто га је жена напустила, изјавио да му је она одвратна и да се жели од ње развести, суд није нашао да је брачни живот тако разривен, да би даље саживије за жену постало неиздржљиво, јер је муж напрат примио жену после њезиног првог одласка, а и после другог одласка позвао ју је преко суда, да му се врати.

(Касациони Суд Одељ. Б. у Н. Саду,
Г. 422/1927.)

Касациони Суд, Б. Одељење у Новом Саду ревизионој молби тужиоца места даје, пресуду Апелационог Суда преиначује и брак склопљен између тужиоца и тужене 28. јула 1913. г. пред матичарским звањем у Ст. услед кривике тужене разрешава на основу т. а. §-а 77. зак. чл. XXXI. из 1894., и тужену у смислу §-а 85. истог закона кривом проглашује.

Уједно је осуђује, да тужиоцу у року од 15. дана на руке адвоката под претњом принудног извршења плати ни име трошкова, и то: првостепених 1000 прививних 1000 и ревизионих 500 динара.

Разлози: Тужилац је у ревизионој молби напао пресуду Апелационог Суда због повреде формалног и материјалног права и молио, да се иста преиначи и брак разреши кривицом тужене и ова осуди на плаћање трошкова.

Апелациони Суд, вели прва жалба, није узео у обзир, да је тужена и раније прекинула брачну заједницу без оправданих разлога, она се по том, и поред увредљивог његовог писма вратила њему, и успоставила брачне заједнице, та чињеница има се сматрати опроштеном. Остали, пак, његови поступци не дају жени право да мида брачну заједницу.

Ова је жадба основана.

Међу странкама је неспорно, да је тужена први пут напустила мужа 9. јуна 1924. па да се пооле вратила натраг и заједнички брачни живот наставила до 9 фебруара 1925.

Апелациони је Суд из те чињенице, да је тужилац туженј писао увредљиво писмо, у коме је туженој казао, да неће да је види кад дође кући, и да му је жена према исказу једног сведока, постала одвратном, и да хоће с њом да се разведе, а према другом сведоку, да она није желела развод брака, извео закључак, да тужена није без оправданог разлога мужа оставила.

Међутим Апелациони је Суд изгубио из вида, да је оно увредљиво писмо написано пре првог његог напуштања, и да се доцније повратком узајамне увреде, ако их је било, имају сматрати опроштеним, те би за разлог за њен поступак остало само то, што се он изјашњавао да му је она одвратна и да хоће да се разведе, и што јој он није могао да прибави угоднији живот изналажењем просторијег стана него што је радионица, где се био сместио.

Како је, дакле онај главни разлог отпао, а при том, он није дотадањи стан напустио својеволјно и њој у пркос, већ по сили околности се морао селити по наредби власти. Касациони Суд сматра, да остали поменути разлози, по својој тежини нису такве природе, да би се сматрали недостојним поступцима мужевљевим, и да због тога Апелациони Суд није правилно извео закључак, да је она имала правног разлога да мужа напусти.

То, што је жену примио натраг после њеног првог одласка показује, да је муж искрено радно, кад ју је после другог разилаза, преко Суда позвао на успоставу брачне заједнице, а да је на против њена изјава пред сведоком и пред Судом, да хоће да се врати мужу била мање искрена, иначе не би у свом припремном спису свој повратак у кућу везивала за услов, ако јој муж нађе бољи стан и ако се он њој врати, јер у радионицу да иде неће.

Из наведених разлога тужилац је имао права да тражи развод брака на основу т. а. §-а 77. брач. зак. и није био више обвезан на је натраг прими кад по суд. позиву није дошла, па је пресуду Апелационог Суда ваљало предначити и тужену осудити, не упуштајући се у остале наводе ревиз. молбе.

Нови Сад, 27. децембра 1927. године.

Судска пракса. Условно опраштање не може се супсумирати под појам опраштања предвиђеног у §-у 82. (К. 172/1927).

Чињеница, да је полна зараза постојала и у времену прекидања брачне заједнице, не може се сматрати опроштеном типе што је једна страна знајући да је од друге добила полну болест, са њоме и надаље заједно живела. (К. 2549/2929).

81.

I. Питање да ли су аграрни интересенти одговорили дужностима и обвезама предвиђеним у аграрним законима и министарским наредбама, имају да реше аграрне власти. II. Када је земља издата од стране аграрних власти, тада се власник тих некретнина може ставити у посед истих само дозволом аграрних власти. IV. У међупресуди нема места досуђивању парничких трошкова.

(Касациони Суд Одељење Б.) у Новом Саду, бр. Г. 110/1928.)

Касабиони Суд ревазиону молбу прворедне тужене одбија. Део пресуде првостепенога и Апелационога Суда који се односи на парничке трошкове ставља ван крепости.

Ревизионе трошкове за тужитеље устиновљава Касациони Суд у своти од 3200.— дин. (три хиљаде и двеста динара) а за прворедну тужену у своти од 5200.— дин. (пет хиљада и две стотине динара).

Разлози: Пресуду Апелационога Суда напао је ревазионом молбом прворедна тужена. Жали се да је Апе-

лацион Суд повредио формално-правно правило тиме, што није одредио да се од Министарства за Аграрну реформу набаве наредбе бр. 9991 и 15525 из год. 1922., којима би тужене доказале, да су тужитељи били дужни узети земљиште у посед најкасније до 10 априла 1922. год. Министарство за Аграрну Реформу је ускратило да ове наредбе изда туженој, али оно не може одрећи да их изда суду, стога тужена тражи да Касациони Суд потражи Министарство ради издавања ових наредба. Ако су према тим наредбама тужитељи били дужни да земљиште узму у посед до 10 априла 1922. год., те уколико би тужене, преслушањем код Апелационог Суда понуђених сведока, успеле да докажу, да тужитељи до тога рока земљиште у посед нису узели, успели би да оборе и цео правни основ тужбе. Поменуте наредбе, према извештају Министарства за Аграрну Реформу бр. 5359. из год. 1927. не односе се истина на странке из ове парнице, али оне садрже опште одредбе по којима су тужитељи били дужни издељено им земљиште узети у посед до 10 априла 1922. Тражи тужена да се одреди допуна доказа коју предлаже те да се тужитељи са тужбом одбију.

Ове жалбе прворедне тужене нису основане. Жупаниски Аграрни уред, својим решењем од 13. септембра 1922. бр. 4112. установио је да су тужитељи, односно њихови закупници, узели у обраду спорне некретнине још крајем марта 1922. год. Ово установљење жупаниског аграрног уреда поткрепљује и допис Аграрне Заједнице у Старој М. од 12. маја 1922 год. бр. 78. из 1922. Како се међутим аграрни уреди имају сматрати таквим органима Министарства за Аграрну реформу, у чији делокруг спада и решавање питања о томе да ли су аграрни интересенти одговорили дужностима и обвезама предвиђеним у аграрним Законима и министарским Наредбама, мора се сматрати да су и тужитељи узели опорне некретнине у обраду одиста још крајем марта месеца

1922. год., како то поменуто решење жупаниског аграрног Уреда установљава. Према томе је питање, да ли су Министарске Наредбе бр. 9991. и 15525. из године 1922. ставиле у дожност тужитељима да земљу обраде најдаље до 25. марта односно 10 априла 1922. год. за решење спора без значаја. Не постоји према томе повреда формално-правнога правила у томе што Апелациони Суд није одредио набавку ових министарских наредба.

Но не постоји повреда формално-правнога правила ни због тога, јер је правило, да аграрни интересенти добијају некретнине у посед само путем и посредством аграрних власти, те су и тужене биле дужне доказати, да су им некретнине од стране аграрних власти биле враћене у посед, што не само да нису доказале, него је поменутим решењем аграрног уреда утврђено напротив то, да тужене нису допустиле тужитељима да благовремено обраде земљу.

Како се о наплати парничних трошкова, према пропису 524. §-а гр. пост., има решавати тек у коначној пресуди, морале се пресуде доњих судова у делу који се односи на расположење о парничним трошковима ставити ван крепости.

У Новом Саду, 3. априла 1928. год.

*

Види: Књ. II. 75. — V. 46. — VI. 20. — VII. 48. — VIII. 189. — IX. 2. и 80.

82

У кривичним стварима адвокатски приправник без испита, који је на вежби код адвоката, може свога принципала заменити у расправама како пред среским, тако и пред окружним Судом,
(Апелациони Суд у Н. Саду,
Кжа. I. 86/1930)

Из образложења: Законик о судском кривичном поступку у § 58 набраја, ко може бити бранилац у кривичним стварима, и исти не спомиње адвокатског приправника.

Међутим из 3 одељка § 231 н. к. п. јасно се види, да и адвокатски приправник може бити бранилац у кривичним стварима. јер му дисциплинска власт (адвокатска комора) у случају непристојног владања на суду по предлогу пресудног суда може одузети за време од једног до *шест месеци* право, да буде бранилац у кривичним стварима.

Према томе тенденција законодавца је била та, да адвокатски приправник не може бити бранилац у кривичним стварима у *своје име* и због тога адвокатски приправник није изричито споменут у § 56, а та је тенденција још боље изражена у закону о адвокатима од 17. марта 1929., који је ступио на снагу *после* законика о судском кривичном поступку и који закон регулише одношај између адвоката и адвокатског приправника.

§ 11. овог закона изричито ставља у дужност адвокату да адвокатског приправника запосли у разним гранама адвокатског занимања, док § 26 јасно каже, да адвоката у расправама пред судовима може заменити адвокатски приправник, који је код њега на вежби, и то код Апелационог суда само онда, ако је положио адвокатски испит, док код Касационог Суда странке може заступати само адвокат, што значи да адвокатски приправник без испита који је на вежби код адвоката, може истога *заменити* како пред среским судом тако и пред окружним судом.

Пошто законик о судском кривичном поступку *нигде* изричито не забрањује адвокатском приправнику, да може бити бранилац, а по закону о адвокатима овлаштен је да замењује адвоката код којег је на вежби у свим кривичним стварима пред среским и Окружним Судом, то је јасно с обзиром на горе наведено, да приправник може у ова два задња случаја бити бранилац *само као заменик свога шефа, а не у своје име.*

Нови Сад, 31 маја 1930 године.

§ 53. — Кад се меница не може у опредељеним роковима да поднесе или протест да подигне због не-савладљиве препреке (случај више силе), онда се ти рокови продужују.

Ималац је дужан без одлагања известити о случају више силе свога индосанта и тај извештај забележити на меници или на алонжу, ставивши датум и свој потпис; за остало вреде прописи § 44.

Кад виша сила престане, ималац мора без одлагања да поднесе меницу ради акцептирања или ради исплате и да, ако треба, изиште протест.

Ако виша сила траје више од тридесет дана после доспелости, регрес се може исвршити и без подношења и без подигнућа протеста.

Код меница по виђењу и на одређено време по виђењу, рок од тридесет дана тече од дана кад је ималац, и пре него што су протекли рокови за подношење, известио свога индосанта о вишој сили.

Не сматрају се као случаји више силе чињенице које су чисто личне за имаоца или за онога којему је он поверио да меницу поднесе или да протест подигне.

Министар Правде може уредбом одредити, да ли ће се и како овај параграф примењивати, кад инострана законодавна или друга власт изда прописе, којима је сврха спречити благовремено предузимање чињења потребних за вршење или одржање права из менице.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 53.

Случај више силе до сада није налазио места у меничним законима; само оне области наше државе, које су припадале бившој Аустро-Угарској, имале су у том погледу посебне законе из 1912. год, Наређење § 53. хашког реглмана, које је већ било узор баш поменутих законима биће добро дошло у случајевима, кад је меницу немогућно због више силе поднети ради акцептирања или исплате. Али се мора приметити да конференција

није овим параграфом решила сва спорна питања која се у овој материји могу појавити, па и комисија за израду јединственога меничног Закона за нашу државу сматра да их треба препутсити јудикатури. Комисија није могла уважити мишљење по којем би требало брисати претпоследњи став овога параграфа јер би без таквог наређења било изигравања.

Глава осма. Интервенција.

§ 54. — Трасант или ма који од индосаната може у меници назначити лице које ће акцептирати или платити по потреби.

Интервијент може меницу под условима који су ниже наведени, акцептирати или платити за ма кога обавезника.

Интервениент може бити треће лице, па и сам трасант или лице које је већ обавезно по меници изузимајући акцептанта.

Интервениент је дужан да без одлагања извести о својој интервенцији онога за кога је посредовао.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 54.

Решено је питање, да ли је могућна интервенција у корист акцептанта, и то позитивно. Интервенирати не може акцептант, јер је већ главни дужник, а аналогно томе ни издавалац сопствене менице. Обавештење хонората прописано је и у случају исплате за част што је досле било спорно.

I. Акцептирање за част.

§ 55. — Акцептирању за част има места у свима случајима, у којима ималац може пре доспелости тражити регрес из менице, која се сме поднети ради акцептирања.

Ималац може одбити акцепт за част, шта више и онда кад га понуди лице означено да меницу акцептира или плати по потреби.

Ако допусти овакав акцепт, губи регрес који му припада пре доспелости против лица њему одговорних.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 55.

Ново је за пречанске крајеве, да ималац менице може одбити акцепт за част и ако га нуди адресат по потреби. То је последица регреса пре доспелости. У случајевима где постоји овај регрес, ималац менице може га одмах тражити: али ако дозволи акцепт за част, онда мора чекати доспелост и поднети меницу на исплату.

Разуме се, нема акцепта за част, ако је у трастираној меници забрањено поднашање ради акцептирања.

§ 56. — Акцепт за част бележи се на меници: њега потписује интервениент. У њему ће се назначити за чију је част дат; ако се то не учини, сматра се да је дат за част трасанта.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 56.

Важно је да не треба интервенцијскога протеста ако се да акцепт за част; но није потребан ни онда ако адресат по потреби одбије акцепт за част. То се разуме, јер ако уопште не треба дозволити акцепт за част, јасно је да не треба ни протестирати, ако адресат по потреби не да акцепт за част.

§ 57. — Акцептант за част обавезан је према имаоцу и следницима онога обавезника за чију је част меницу акцептирао, исто онако као што је овај обавезан.

Ма да је меница акцептирана, онај за чију је част акцептирана, а тако исто и они, који њему одговарају, могу, исплативши своту означену у § 47., захтевати од имаоца да преда меницу заједно са протестом, ако му је било места.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 57.

Став други овог параграфа замењује оне одредбе досадањих закона, које су давале регрес ради обезбеђења. Дакако да се мора предати не само као

досада протест, него и меница сама, пошто је исплаћена или боље речено испуњена.

II. Исплата за част.

§ 58. — Исплата за част може бити у свима случајевима у којима, било о доспелости било пре доспелости ималац стече право на регрес.

Исплата за част треба да се изврши најдаље сутра дан иза последњег дана допушеног за подизање протеста због неисплате.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 58.

Разлика је од досадашњих закона у томе, што може бити исплате за част и онда, кад је могућан регрес пре доспелости, наравно, ако ималац на основу протеста због неакцептирања није стварно извршио регрес. Даље, разлика је у томе, што је исплата за част могућа још и први дан иза протекла рока за протест због неисплате.

§ 59. — Кад је меница била акцептирана за част или у њој била означена лица да је плате по потреби, ималац је дужан, да је поднесе у месту плаћања свима тим лицима. и да, ако је потребно, изиште протест због неисплате најдаље сутра дан иза последњег дана допушеног за подизање протеста.

Ако се протест не поднесе у томе року, испадају из обавезе: онај који језначио адресу по потреби или за чију је част меница акцептирана, а тако исто и следећи индосанти.

§ 60. — Исплата за част треба да обухвата целу ону своту коју би био дужан платити онај, за чију се част плаћа, изузимајући провизију предвиђену у т. 4. § 47.

Ималац који одбије ову исплату губи регрес против оних који би били ослобођени.

§ 61. — Исплата за част треба да се потврди намиром на меници са назначењем онога, за чију је част плаћена. Ако се то лице не назначи, сматраће се да је плаћена за трасанта.

Меница и протест, ако је овај подигнут, треба да се предаду платцу за част.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 61.

Како код акцепта за част, тако и код исплате за част није потребан интервенцијски протест; разуме се, да нема исплате за част (акцепта за част), ако није на време подигнут протест због неакцептирања код трасата или протест због неисплате код трасата, акцептанта (домицилијата) или издаваоца сопствене менице,

§ 62. — Платац за част ступа у права имаоца против онога, за чију је част платио и против свих који су овоме одговорни. Ипак он не може меницу даље индосирати.

Следници потписника за чију је част плаћено, ослобођени су обавезе.

Ако више њих понуде исплату за част, првенство има онај који ослобођава највише обавезника. Ако се не поступи по овом правилу, интервениент, који је за то знао, губи регрес против оних који би били ослобођени.

Глава девета. Умножавање и протести.

I Умножавање

§ 63. — Трасирана меница може се издати у више истоветних примерака.

Ови примерци морају се означити текућим бројем у самом слогу исправе: ако се то не учини, сваки се примерак сматра као засебна меница.

Сваки ималац трасиране менице може захтевати да му се о његовом трошку изда више примерака, осим ако није у меници назначено да је изда само у јед-

ном примерку. Тога ради треба да се обрати своје непосредном индосанту, који је дужан то да достави своје индосанту, и тако даље идући све до трасанта. Индосанти су дужни да понове своје индосаменте на новим примерцима.

§ 64. — Кад се исплати један примерак, престају права из ових других примерака и ако није одређено, да исплатом по једном примерку остали губе вредност. Ипак трасат остаје обавезан по сваком акцептираном примерку који му не буде враћен.

Индосант, који је пренео премерке разним лицима и сви следећи индосанти одговорни су по свима невраћеним примерцима, који носе њихов потпис.

§ 65. — Ко пошаље примерак ради акцептирања, дужан је на осталим примерцима назначити имена лица у чијим се рукама налази послати примерак. То је пак лице дужно да га преда легитимираном имаоцу другог примерка.

Ако он не хтедне то учинити, ималац може вршити регрес тек кад протестом утврди:

1.) да му примерак нослати ради акцептирања, није предат на његово захтевање.

2.) да се по другом примедку није могао добити акцепт или исплата.

Ако се из менице не види код кога се налази примерак за акцептирање, довољан је протест под бр. 2. предњег става ради одржања регресних права.

II Преписи

§ 66. — Сваки ималац менице има право да начини од ње преписе.

У препису треба изворну меницу преписати тачно са индосаментима и свима другим напоменама који се налазе на њој. У препису треба назначити где се свршава.

Препис се може индосирати и авалирати на исти начин и са истим дејствима као и изворна меница.

§ 67. — У препису треба означити лице, у чијим је рукама изворна меница. Ово лице је дужно да исту преда легитимираном имаоцу преписа.

Ако то не хтедне учинити ималац може вршити регрес против оних, који су индосирали препис, тек кад утврди протестом да му изворна меница није била предана на његово захтевање.

Препис, у којем није означено лице код кога се налази изворна меница, нема меничноправне вредности.

Глава десета. Лажне и преиначене менице.

§ 68. — Лажност потписа, па био то и потпис трасанта или акцептанта, не утиче ни у колико на вредност осталих потписа.

§ 69. — У случају преиначења меничног слога потписници, који су меницу потписивали после преиначења, одговарају према преиначеном слогу, а ранији потписници одговарају према првобитном слогу.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 69.

Према неким досадањим законима нова, али у опште досадашњој теорији и пракси складна је норма, која решава питање одговорности у случају преиначења.

Глава једанаеста. Протест.

§ 70. — Протест подижу јавни бележници или срески судови у области своје месне надлежности.

Срески суд подиже меничне протесте у местима где нема јавног бележника, а ако у области његове месне надлежности постоји јавни бележник, срески суд

ће протесте подизати само у случајима кад је јавни бележник законом искључен. Протест подигнут противно пропису овога става, не губи ваљаност.

Код среског суда подиже протесте не само судија него и судски чиновник, коме старешина суда ту дужност годишњим распоредом повери. У место јавног бележника протесте може подизати и његов помоћник под материјалном одговорношћу јавног бележника.

Министар Правде, по споразуму са Министром Пошта и Телеграфа, може уредбом одредити да и пошта подиже протесте.

§ 71. — Кад ималац менице изискује протест, протестни чиновник, у смислу наређења § 102. подноси меницу онеме, против кога се протест тражи и позива га да изврши захтев имаоца.

Ако се тражено лице не нађе у свом пословном локалу, ако га има, односно у стану, ако пословног локала нема, или ако се и нађе, али му се захтев не може саопштити ма из којег узрока, протестни чиновник није дужан да понови протестни поступак.

Да се пословни локал или стан нису могли пронаћи, сматра се доказаним само онда, ако је у протесту забележено, да се протестни чиновник безуспешно распитивао о томе код месне полицијске, или где ове нема, код општинске власти,

Ако протестни чиновник не би био довољно брижљив у распитивању за пословни локал или стан, протест ипак остаје ваљан, али остаје одговорност за штету.

§ 72. — Протест мора садржавати;

1. препис протестиране менице односно протестираниог преписа, као и свих изјава и напомена на њима; ако се протест изискује по меници изданој на страном језику, онда се мора приложити и превод менице, оверен руком онога који протест изискује;

2. име или фирму лица по чијем се захтеву и против кога се протест подиже;

3. потврду да тражено лице није извршило чинидбу која се на основу менице од њега тражи или да је протестни чиновник није могао наћи у његовом пословном локалу или стану, или, ако га је и нашао, да му из макаквог узрока није могао саопштити захтев;

4. место, дан, месец, годину и час, када је, и локал, где је предузет или безуспешно покушан протестни поступак;

5. датум протеста, број под којим је заведен у регистар протеста. службени потпис протестног чиновника као и печат надлештва. Кад протест подиже бележнички помоћник мора у протесту или уз свој потпис именовати свога шефа.

Онај део менице или преписа који се не може прочитати, протестни чиновник ће у протесту означити као нечитак.

Ако тражено лице образложи одбијање чинидбе или ако трасат постави захтев према § 23. ст, 2. треба и то забележити у протесту.

§ 73. — Ако се на основу исте менице захтева више чињења, или ако се исто чињење захтева од више лица, може се подићи један протест.

§ 74. — Пропуштена чинидба, због које је протест тражен, може да се изврши и у руке протестног чиновника (§ 70.). Наређење које би се томе противило нема вредности према лицу које има да изврши чинидбу.

На случај исплате меничног дуга, протестни чиновник потврђује ту исплату на меници и предаје ју лицу које је извршило исплату. Исто вреди и кад се исплата изврши по препису менице.

Ако менични дужник исплати један део меничне

своте, мора се за остатак подићи протест, и, како на изворној меници тако и у протесту, забележити колико је отплаћено, па о томе издати намиру на препису протестоване менице.

§ 75. — Ако менични обавезник исплати меничну своту, али одбије исплату протестних трошкова, протест се мора подићи и у њему утврдити ова околност, а сама меница предати платцу. Накнада протестних трошкова у овом случају може бити тражена на основу самога протеста.

§ 76. — Подигнути протест мора се без одлагања предати имаоцу менице или његовом пуномоћнику, зе кога се сматра свако лице, које у име имаоца поднесе меницу на протест.

Осим тога, протестни чиновник је дужан целу садржину подигнутих протеста заводити по реду датума протеста и бројном реду њиховом, лист по лист у нарочити регистар.

Какав ће бити, како ће се водити протестни регистар и колику ће награду наплаћивати јавни бележници прописане Министар Правде.

На основу тих регистара протестни чиновник издаваће лицима заинтересованим по дотичној меници оверене преписе протеста по наплати трошкова.

§ 77. — Протест због неакцептирања или неисплате може бити замењен по пристанку имаоца писменом изјавом трасата на меници. Ова изјава мора бити датирана, потписана, од трасата (односно домицилијата адресата по потреби или акептанта за част) и у протестном року унета у регистар протеста, што протестни чиновник има потврдити на протестираној меници или алонжу.¹

¹) Уредбу види у Служб. Нов. од 80. окт. 1929, Бр. 254-СIII. и Збирка закона 1929, Књ. IX.

За менице од 500 динара закључно Министар Правде²) може уредбом наредити да протестни чиновник, места протеста, по претходним прописима (§§ 70—77, став 1.), на захтев протестанта, препорученим писмом достави препис менице свима меничним обавезницима, с напоменом. да је меница протестирана због неисплате. О томе издаје протестанту уверење које уводи у протестном року у регистар протеста. У таквом случају отпада нотификацији по § 44.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: §§ 70—77.

Облик протеста и поступак код подизања протеста према хашкој конвенцији свака држава може уредити сама; конвенција даје само посебне упуте.

По начелу § 70. протесте ће подизати срески судови и јавни бележници. Тиме се жели постигнути што већа децентрализација протестних органа у интересу странака. Но док организација правосудне управе у томе смислу не буде изједначена за целу државу, подизаће протесте оне исте власти, које их подижу сада (§ 109.) У ставу 2. дато је јавним бележницима првенство пред судом; тиме је само санкционисан садашњи положај у пречанским крајевима, где протесте подижу готово само бележници, који су за странке лакше приступачни.

Још јача децентрализација протестних органа била би, ако би се протести подизали код поште, како је то већ у Белгији и Немачкој. Предлог даје ту могућност и код нас.

У § 71. решена су нека досад спорна питања о месту подизања протеста, у виду упрошћавања протестног поступка.

У случају, да је протестат пао под стечај или под старатељство вреди досадања пракса, т. ј. протест

2. Уредбу види као горе.

ће се подићи кад лица' коме према садржини менице ову треба поднети: а ако је протестат умро, протест ће се подићи на празно.

§ 74. решава досле бар у теорији спорно питање, да ли може протестни чиновник без посебног овлашћења примити од протестата чинидбу, ради које треба подићи протест, Питање се потврђује, јер је тиме олакшан положај имаоца менице и траженога лица. Потоње лице може свакако извршити чинидбу у руке протестнога чиновника сем ако није друкчије уговорено међу странкама.

§ 76. став 1. Постављено је у комисији питање, да ли је подесно, да протестни чиновник у сваком случају преда меницу са протестом баш ономе лицу, које му је меницу дало ради протестирања. Није то опасно код других протеста, који нису услов за регрес, али могло би бити погубљено код протеста због неакцептирања и због неисплате, јер би се могло десити, да формално и материјално нелегитимирани ималац тако постигне могућност за регрес. Али готово сва мишљења привредних и других кругова слажу се са одредбом § 76. став 1.

§ 76. став 3. Да би се уређење протестнога регистра лакше могло мењати у смислу потреба која би се појавиле, предлаже се овлашћење да Министар Правде пропише, какав ће регистар бити и како ће се водити.

По мишљењу комисије ван сумње је, да ће се изгубљени изворни протест у меничној парници моћи заменити овереним преписом из протестнога регистра.

§ 77. став 1. Упрощава у смислу чл. 9, хашке канвенције најобичније врсте протеста, али само факултативно: на вољу је дано ономе, коме је потребан протест да га изиште преко протестнога чиновника или да се задовољи заменом протеста,

у смислу овог параграфа. Нема сумње, да је тиме дата могућност да се избегну трошкови и дангубе око протеста. Ипак треба да се и замена протеста заведе у протестни регистар. Ово ће се моћи применити како код делимичног акцепта тако и код делимичне исплате.

Даље упрошћавање протестнога поступка предвиђа став 2. овога параграфа, за менице до 500 динара закључно, ако би се указала за то потреба. И ова олакшица зависи од воље протестаната, који ће оценити најподеснији и најјефтинији начин.

Глава дванаеста. Застарелост,

§ 78. — Сви меничноправни захтеви против акцептанта застаревају за три године, рачунајући од доспелости.

Меничноправни захтеви имаоца против индосаната и против трасанта застаревају за годину дана рачунајући од дана благовремено подигнутог протеста, а ако се у меници налази напомена „без трошкова“ онда од доспелости.

Регресни захтеви индосаната једни против других и против трасанта застаревају за шест месеца, рачунајући од дана кад је индосант меницу искупио или кад је против њега код суда поступљено.

§ 79. — Застарелост се прекида подношењем тужбе суду. Тужби се равна: пријава меничног потраживања у стечају, остваривање захтева у току парнице, позивање у заштиту и извештај туженика, упућен претходнику да је против њега поднесена регресна тужба.

Овај се извештај саопштава преко суда или непосредно препорученим писмом, у коме се случају дан којега је писмо предато узима као дан саопштења.

§ 80. — Прекинута застарелост поново почиње тећи;

1. У случају подношења тужбе и у случају остваривања захтева у току парнице, ако се ни у једном ни у другом случају парница не настави како треба, од дана последњег парничног дела: нова се застарелост прекида настављањем парнице:

2. у случају пријаве у стечају од дана свршетка стечајног поступка, а у случају, кад се у стечају оспори пријављена тражбина, од дана оспорења;

3. у случају позивања у заштиту и извештавања о поднетој тужби од дана кад се парница правноснажно сврши:

§ 81. — Застарелост не тече догод је веровник у току последња три месеца рока застарелости био спречен, у остваривању свог права, било услед престанка судског рада било услед војне службе у рату или услед више силе (§ 53.); тако исто док траје стечајно поступање. Кад престану споменуте препреке, застарелост се не може завршити пре тридесет дана.

§ 82. — Ако парнично неспособно лице, у току последња три месеца, ма у ком тренутку нема законског заступника, онда се застарелост, која против њега тече, не може завршити пре протеча три месеца, од тренутка када је то лице постало парнично способно или је добило законског заступника. Томе се равна, случај кад законски заступник изгуби парничну способност или кад између заступника и заступаног лица, у погледу подигнуте тужбе, постоји сукоб интереса.

Застарелост једног потраживања које припада некој заоставштини или које пада на терет какве заоставштине, не може се завршити пре протеча шест месеци после смрти покојникове.

§ 83. — Прекид и обустава застарелости имају дејство само против онога, против којег је дотичи чин извршен.

§ 84. — Узроци прекида и обуставе застарелости иноземнога права узимају се у обзир само у колико одговарају узроцима, наведеним у предњим параграфима
Мотиви комисије за предлог меничног закона: §§ 78.—84.

Наређења о застарелости према акцептанту односно издаваоцу сопствене менице, по хашком нацрту иста су као и по пречанским законима; али се разликују у погледу застарелости регреса према трасанту и осталим потписницима менице; јер док је по оним законима и по српском трговачком закону ова последња застарелост зависна од удаљености места плаћања према месту издања менице, по хашком реглману исти рок застарелости важи ма где се меница има платити, и то тако:

1. кад регрес тражи последњи ималац менице против трасанта и индосаната, рок је једна година од дана подигнутог протеста или од дана када је меницу требало платити, ако меница носи клаузулу „без трошкова“;

2. кад индосанти траже регрес један од другог и од трасанта, онда рок застарелости износи шест месеца од дана кад је индосант искупио меницу или од дана, кад је против њега код суда поступљено.

Против ових рокова нико на хашкој конференцији није чинио примедбе.

Хашки реглман, па према томе и овај предлог одбацио је начело по коме, застарелост против једног солидарног дужника повлачи за собом застарелост против свију осталих таквих дужника, јер је у § 83. поставио начело, да прекид застарелости има дејства само према ономе, против кога је извршен прекидајући чин. То је оправдано, јер су меничне обавезе и менична права прједних меничних дужника и веровника, једни од других независни (§§ 7, 68.).

Али о узроцима који прекидају застарелост у хашком реглану ништа се не говори, јер се на конференцији увидело да се законодавства држава које су на хашкој конференцији биле представљене толико разилазе, да би било немогућно постићи потпуну сагласност.

Према томе, од узрока с којих се застарелост прекида, важиће и даље они који постоје у законодавству сваке поједине државе. Тако исто имаће као и до сада да се просуђује и питање, по коме се закону има у појединим случају ценити, да ли постоји узрок за прекидање застарелости. Све ово вреди и за узроке обуставе застарелости.

Ради што већег изједначења права (јер потпуно изједначење није могуће пре него што су изједначени закони о судском грађанском поступку и о стечају). — требало је по нахођењу комисије да се у сам менични закон унесу што исцрпније норме о прекиду и обустави застарелости, и о узроцима због којих прекинута застарелост поново почиње тећи.

У овом погледу треба напоменути, да речи „остваривање захтева у току парнице“ у § 79. и речи „у случају остваривања захтева у току парнице“ у § 80 обухватају и случај који помиње чл. XV уводнога закона о цивилно-парбеном поступку од 1. августа 1895. Л. Д. З. бр. 112.

§ 84, штити наше држављане — меничне веровнике.

Глава тринаеста. Неоправдано обогаћење. Право залога и придржаја.

§ 85. — Трасант и акцептант којих се менична обавеза угасила услед застарелости, или услед тога што су пропуштена чињења прописана ради одржања

меничних права, остају у обавези, према имаоцу, ако су се на његову штету неоправдано обогатили. Тражење које се на овој обавези заснива, може се остварити и на основу судске одлуке о амортизацији нестале менице.

Овај захтев имаоца менице застарева за три године; у осталом на ову застарелост примењују се прописи грађанскога односно трговачког законика.

Против осталих меничних обавезника нема места овом тражењу.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 85.

За пречанске области ова норма не значи новину; за бившу Краљевину Србију и Црну Гору нова је и донекле замењује досадашње, не баш јасне, норме о давању покрића и о праву имаоца против трасанта на покриће.

У потанкостима објашњена су нека досад спорна питања, особито око могућности овог захтева на основу нестале менице и око застаревања овога захтева.

Разуме се да се ова тражбина остварује у редовном грађанском поступку.

§ 86. — Кад ималац менице, ради обезбеђења меничног потраживања, по писменој изјави прими у залогу какву покретну ствар или потраживање, а дужник не испуни на време своју меничну обавезу, има ималац право да се из залогџа намири не подижући пре тога тужбу против залагача.

У ту сврху може ималац:

1. на основу менице и исправе о залагању захтевати од суда, надлежнога било за њега било за залагача, продају залогџа. Суд наређује, не саслушавши залагача, јавну дражбу на одговорност имаоца менице;

2. предмете, који се нотирају на берзи (папири од вредности и роба) продати на месној берзи или, ако у

месту нема берзе, на најближој домаћој берзи, и то трећег радног дана после доспелости, или их задржати за себе по берзовној цени поменутога дана;

3. меничне или друге тражбине наплатити или их до износа своје тражбине задржати за себе.

Имаоцу припадају ова права и на случај ако је залагач пао под стечај.

О намераваној и извршеној продаји или задржању залоге, ималац мора по могућности без одлагања извести дужника а и залагача, ако је тај треће лице.

Ималац је дужан, ако се потпуно намирио за своје потраживање, предати залагачу, односно његовој стечајној маси, изворну меницу као и добијени вишак. Делмично намирење има се забележити на меници.

§ 87. — Ималац менице, како стече право на тужбу или на регрес, има право придржаја на новац, покретност и папире од вредности свога дужника, који су законитим путем дошли у његове руке или с којима може располагати. Но право придржаја не може се вршити, ако су поменути предмети било приликом предаје, било пре предаје, од стране дужника или кога трећег дати веровнику у нарочитој сврси.

Ималац менице може да се и односно недоспеле тражбине послужи правом придржаја, када је дужник пао под стечај или кад је извршење новчаног дуга његове имовине остало безуспешно, или ако је дужник трговац који је обуставио своја плаћања. У овим случајевима ни наређење дужника или кога трећег не искључује вршење права придржаја, ако су дотични предмети дошли у руке имаоца менице или у његову власт располагања пре него што су наступиле споменуте сколности или пре него што су ове њему дошле до знања.

§ 88. — Ималац менице је дужан, у колико је то могуће известити дужника без одлагања да врши право придржаја.

Кад се странке друкчије не споразуму, право придржаја имаоца менице престаје, ако се његово потраживање на тај начин обезбеди, што ће се код суда депоновати одговарајући износ у новцу или папирима од вредности рачунајући њихову вредност са две трећине курсне вредности, али никад изнад њихове номиналне вредности.

§ 89. — Право придржаја има исто дејство као и право залогe поменуто у § 86. Веровник може по писменом престанку дужника или на основу правноснажне пресуде суда (надлежнога било за придржника било за дужника) којом је признато право придржаја:

1. придржани готов новац употребити на измирење свога потраживања;
2. са придржаним другим предметима поступити у смислу § 86.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: §§ 86.-89.

Ови су прописи узети из хрватско-угарскога меничног закона, док их други досадашњи закони не познају. Али ипак су се сличним прописима, на основу трговачког закона, могли служити трговци једни против других у подручју босанскога и бившега аустријског права.

Свакако ови прописи омогућавају брже и јефтиније наплаћивање менице, па су се и наше привредне организације у највећем броју изразиле у том смислу. Додати треба, да ове нормe не дирају у посебна права, која имају кредитни заводи у појединим областима на основу посебних прописа, који остају на снази.

Прописом става 2. § 86. не дира се у право побијања.

Глава четрнаеста. Амортизација менице.

§ 90. — Онај, коме је нестала меница може тражити амортизацију код надлежног суда места плаћања.

Ради тога молилац ће у својој молби изнети главну садржину нестале менице као и вероватним учинити, да је имао ту меницу или да је на основу ње имао да оствари неко право.

Кад суд нађе да су поднети подаци довољни, издаће оглас, у коме ће изложити главну садржину нестале менице с позивом да онај, у чијим се рукама меница налази њу покаже суду у року од 60 дана, иначе ће је суд, по протеклу овог рока, огласити за ништавну.

Овај оглас објавиће се једанпут у „Службеним Новинама“ и у службеним новинама оне области, у којој се налази надлежни суд.

Ако је дан плаћања већ доспео, рок тече од дана огласа у „Службеним Новинама“, а ако дан плаћања долази тек доцније, од протекла овога дана. Ако је меница по виђењу, или на одређено време по виђењу, којој рок за подношење није протекло, онда рок за подношење нестале менице тече од последњег дана рока одређеног за подношење на виђење.

О овоме огласу суд ће известити молиоца и сва у меници именована лица.

§ 91. — Молилац мора, да би одржао регрес против трасанта неакцептиране менице као и против трасанта који је забранио подношење менице ради акцептирања, у току рока одређеног за подизање протеста због неакцептирања или неисплате и у за то одређеном месту изискати протест, подносећи главну садржину нестале менице. Тај протест замењује подношење менице ради акцептирања или ради исплате и подизање односних протеста. Накнада трошкова овога протеста не може се тражити.

На основу судске одлуке којом се наређује поступак за амортизацију, молилац може, после доспелости нестале менице, тражити да акцептант, а у случају предњег става трасант меничну своту положи у судске руке

по наређењу § 41., ако друкчије не уговоре. Таквом тражењу нема места, ако онај, од кога се тражи полагање меничне своте, докаже да молилац није имао право на тражење амортизације.

§ 92. — Ако се меница у току рока, одређеног у огласу, не поднесе, онда суд, на основу тражења молиочевог оглашава несталу меницу за амортизирану и о томе извештава лица именована у ставу другом § 91. с тим, да могу меничну своту молиоцу исплатити. Последњи став § 90. има се и овде применити.

После одлуке о амортизацији не могу се на основу амортизиране менице више никаква менична права остварити.

На основу ове одлуке, молилац може против акцептанта, а у случају првог става § 91. против трасанта, исто тако остварити права из менице као да има изворну меницу која није амортизирана, осим ако онај од кога се наплата тражи, докаже да је молилац бесправно добио одлуку о амортизацији.

§ 93. — Ако се у року, који је огласом одређен, појави онај у чијим се рукама налази меница за коју је амортизација тражена, суд ће, пошто је меница показана молиоцу, и по саслушању заинтересованих лица, обуставити даљи поступак.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: §§ 90.-93.

Поступак око амортизације несталих меница требало је уредити нешто опширније него што је уређено у садашњим меничним законима, јер у њима нема свих прописа о амортизацији, него се допуњавају прописима других закона; ови пак прописи још су различни у разним правним подручјима наше Краљевине.

У потанкостима треба напоменути ово:

1. Начело је, да се суд у амортизационом поступку не брине више о меници, чим се она појави. Тада је ствар странака, да путем поравнања или парнице пречисте питање о праву на меницу; у том погледу од највеће важности биће § 15.

2. Странке бивају обавештене о почетку и о завршетку амортизационог поступка, како би се знале равнати. Главни обавезник и трасат, односно домицилијат, могу се свакако ослободити на тај начин да после доспелости положи меничну своту код суда (§ 41.), а молилац амортизације може то тражити у смислу § 92. То исто може ималац тражити код трасиране менице, код које је забрањено поднашање ради акцептирања, ако је подигнут протест. Сурогат за овај протест даје став 1. §-а 92.

3. Против гараната може се поступити на основу судске одлуке о амортизацији, ако је био подигнут редован протест.

4. Менични дужник, односно трасат или домицилијат, може се против захтева које стави молилац амортизације, било по § 92. став 2. било по § 93. бранити приговором, да ималац није имао права да затражи амортизацију, чиме му у ствари пориче активну легитимацију. То тврђење треба да докаже онај који приговара.

Дакако да тужени може ставити и оне приговоре, које би могао ставити по самој меници или на основу својих личних односа са молиоцем тужиоцем. Доказно се бреме у таквом случају равна по општим начелима меничнога права: на пр. ако тужени приговара да није меницу ни потписао, да није био пунолетан, и т. д. ствар је тужиоца да докаже противно.

Глава петнаеста, Сукоби закона.

§ 94. — Способност лица да се обавезе меницом одређује закон његове земље. Ако би тим законом био

проглашен меродавним закон које друге државе, онда ће се примењивати тај последњи закон.

Лице, које би било неспособно према закону означеном у предњем ставу, ипак је пуноважно обавезано, ако је обавезу примило у подручју државе по чијим би законима имало способност да се обавезе.

§ 95. — Облик меничне изјаве одређују закони државе на подручју које је изјава потписана.

Од овога се чине ови изузетци:

1) ако меничне изјаве дате у иноземству не одговарају тамошњем закону, али одговарају прописима овога закона, онда се ваљаност каснијих меничних изјава датих у подручју овога закона, не може побијати на основу иноземног закона;

2) меничне изјаве између наших држављана учињене у иноземству, ако одговарају прописима овога закона, имају меничну вредност, ма да не одговарају закону места где су постале.

96. — Облик и рокове протеста као и облик осталих чињења потребних за вршење или за одржање меничних права, одређују закони државе на подручју које треба подићи протест или извршити дотично чињење.

Мошиви комисије за предлог меничног закона § 94--96.

Прописи о сукобу закона у ствари једнаки су садашњима. За међупокрајински саобраћај у нашој држави даје норме § 108. у том правцу, да се менична способност нашега држављанина цени по грађанском односно трговачком закону, који вреди у његовом домицилу (у нашој држави), у час ступања у меничну савезу. Домицил, место пребивања фактично је стање, које се за свако доба може установити по објективним законима. Појам домицила узет је из предлога заједничког закона о судском поступку у грађанским парницама, а могло

се тако узети, јер се у ствари не разликује од појма домицила по садашњим законима о грађанском поступку. Разуме се, да ће за женска лица и малолетну децу, у колико имају меничну способност, у питању домицила важити прописи дотичних закона о грађанском поступку, а комисија не сматра потребним, да у том правцу и менични закон даје прописе, јер се садашњи закони о грађанском поступку у том погледу готово не разилазе.

Глава шеснаеста. Општа наређења.

§ 97. — У меничну обавезу може ступити свако лице у колико се може уговором обавезати према прописима Грађанског или Трговачког Законика.

Мотиви комисије за предлог меничног закона: § 97.

Менична се способност проширује на сва физичка и правна лица и трговачка друштва; једине границе дају прописи општега грађанског и трговинског закона. Врло би потребно било ово изједначити, али то не спада у задању меничнога закона.

Најважније је у том погледу питање способности сељака за предузимањем меничне обавезе.

1. У прилог раширења пасивне меничне способности сељака могу се истаћи следећи разлози:

1. кад су бивша Аустрија пре 75 година, а Хрватска и Угарска пре 50 година увеле неограничену меничну способност, њихов сељак готово није стајао на вишем културном ниво-у него што данас стоји у оним деловима наше државе, у којима нема пасивне меничне способности. Неписменост готово у свим областима оних земаља није била мања него је данас у границама предратне Србије, а у већим делу била је зацело и већа. Ипак се није чуло о каквим год осетним поремећајима у сељачком стању. Сељак у оним крајевима наше земље, где се

не може да обавезе меницом, поготово није мање разборит него у оним крајевима, где се може.

2. Пољска, чији је сељак у знатном делу државе прилично на истом ниво-у цивилизације као и наш није сељаку ограничила меничну способност, мода опасност лихве у њој није мања него куд и камо већа него код нас.

3. Покрај заштите сељака, — по српском закону о грађанском судском поступку — сувишна је заштита и по меничном праву. Не улазећи у питање да ли је она прва заштита у сваком случају потребна или само корисна — јер убија кредит, иницијативу мелиорацију и инвестиције — несумњиво је да сељаци неће ни моћи у знатној мери узимати на себе меничне обавезе, пошто веровник у највише случајева неће имати егзекуционог објекта. А где га има зашто да се сељаку забрани искоришћавање меничног кредита?

4. Сељаку треба помоћи позитвним мерама тиме да му се пружи јефтинији кредит по кредитним задругама и т. д., и ефикасним примењивањем законских кривичних и цивилноправних прописа о сузбијању лихве, а не тиме да се одржава под тутелом и да му се онемогућава слободни привредни развитак.

5. Сељак има сва политичка права, па није ни доследно ни логично, да се у приватноправним одношајима ставља под старатељство.

6. Менично-правну способност сељака траже сви они кругови, који су дали мишљење о том питању

II. И ако би се признало да је потребно сељаку одузети меничну способност, свакако сасвим је недовољно опредељен појам сељака у стварном и фармалном погледу:

а) *стварно*: има људи који живе својим радом од земље, и по варошицама и варошима а нису

ни културно у бољем положају него сељак на селу. Зашто да се ови не штите? Сдруге стране, има бар у неким областима „села“ која су у ствари вароши или варошице:

б) *формално*: сам назив „село“ у ствари не значи ништа. Плаћањем не превелике таксе село може постати варош или варошица, а сељаци добијају меничну способност ма да се у њиховим приликама није ништа измелило.

Сасвим је неодређено: „ко сам или са својом породицом ради земљу“. Зар није сељак, и онај који за жетву учима слугу или два? За које време није сељак? Даље: „од земље већим делом живе он и породица“. Који је то део? Како је у лошим годинама, кад треба куповати храну?

Из наведенога се види, да се може изиграти закон кад се хоће, а може се чинити и неправда меничному веровнику.

Код овога члана чланови комисије г. г. Несторовић и Митровић дали су ово одвојено мишљење:

Законодавство ће учинити неопростиви грех, ако допусти сељацима да се по меници могу обавезивати, јер је меница таква установа која захтева тачно познавање њених формалности, повлачи солидну краткорочну обавезу свију њених потписника и налаже исплату целог дуга о року, а међутим сељаци нису довољно свесни свију ових тешких правних последица меничног обавезивања.

С друге стране зна се, да сељаци лако узимају новац на зајам чим добију могућност за то и то за сврхе које немају везе с њиховом производњом него напротив које проистичу из наклоности ка луксузу, који после рата све више обухвата наша села. и традиционалних прослава о свадбама, славама, сеоским заветинама и т. д. када потроше много више него што им њихова привредна моћ допушта.

Према томе, ако се допусти сељацима неограничено задуживање по меницама, сељаци ће под обавезом да и сами потпишу меницу онима који за них менично јамче, без великог размишљања улазити у меничне обавезе и на тај начин ће читаво села потпасти под материјалну зависност каквог сеоског или варошког зеленаша који ће исисавати његову привредну снагу, а тога ће бити последица стварање сељачког пролетаријата, који је много опаснији за државне интересе него и раднички пролетаријат.

На основу тога смо мишљења да за краткорочне кредите треба сељаку допустити менично обавезивање само код земљорадничких задруга, које знају привредну моћ својих чланова и њихове потребе за кредитом.

част нам је предложити да чл. 97 гласи:

„У меничну обавезу може ступити свако лице у колико се може уговором обавезати према прописима грађанског и трговачког законика; али сељаци, који на селу живе, а ратарски посао им је главно занимање, од којег себе и своју породицу издржавају, могу се меницама обавезивати само код земљорадничких задруга. Свака друга менична обавеза сељака нема никакве вредности“.

III. Код овог § 97. а по питању менично-правне пасивне способности женског лица у браку одвојио се један члан комисије Д-р Велизар Митровић са својим мишљењем, да је за менично обавезивање жене потребно одобрење мужевљево и то из ових разлога:

По пројектованом Закону о поступку судском у грађанским парницама мандатни (кратки) поступак предвиђа се само за случаје обавеза, које се доказују јавним исправама или исправама, на којима се налазе потписи признати пред влашћу. Изузетно

од тог општег правила допушта се мандатни поступак и за случаје меничних обавеза, према чему обавезе, најприватније начињене, простим потписом на меници, добивају сву строгост у наплати као и обавезе у јавним исправама било у погледу целог садржаја било у погледу признатог подписа.

Ова вајкадања особина меничне обавезе т. ј. строгост у поступању са менично обавезаним лицима, спроведена је и у овом Предлогу. Према наведеноме, жена у браку као менично обавезно лице, изложена је исто као мушка лица свој строгости судског поступања у наплати. Изван сваке је сумње да ово може подривати брак ма колико се тичало наплате дуга жениног и из њених параферналних добара, јер и ова добра служе као економска подлога брака и засноване породице. Овај утицај меничне строгости на одржај брака нарочито се истиче у случајима, кад би супруга, без знања мужевљег, дала потпис из услужности или у изнуди, коју не би смела мужу да опише, нити до се на њу позове пред судом.

При одлучивању о овоме питању менично-правне способности удате жене још је од значаја разгледати: да ли је жени у браку неопходно потребно преузимање меничних обавеза за њено привредно руковање својим параферналним добрима? Жена било на основи брачног уговора било на основи закона, у управљању својим изузетним добрима може се послужити свима грађанско-правним институцијама, те јој се, очигледно, употреба овог изузетног средства може без штете по њено привређивање условити одобрењем мужа. Међутим ако је жена трговац, она ће то право преузимања меничних обавеза, без одобрења мужевљег, имати.

Породица, као основ данашње друштвене организације заслужује особиту пажњу; те се при

модернизирању брака мора без сентименталности добро промислити, да ли се избацавањем појединих каменова из зграде брака неће и сама зграда пољуљати.

Са овде изложенога поменути члан комисије предлаже да се у Предлогу Меничног Закона дода као засебан став §-у 97 одредба:

Жена у браку може се менично обавезивати само са одобрењем свога мужа.

§ 98. — Неписмено лице или лице, које не може писати, даје меничне изјаве рукознаком, овереним од суда или јавног бележника на самој меници или алонжу. Штамбиљ, мухур и потпис јеврејским писменима сматрају се као рукознак.

Ко даје меничну изјаву за неписмено лице, мора имати пуномоћије оверено од суда или јавног бележника. Овај се потпис не односи на законске одредбе о потписивању фирме трговаца.

Чиновник, који врши оверавање, има потврдити и да лично или преко приведених сведока познаје лице које хоће да да меничну изјаву или пуномоћије, даље да је дотичном лицу прочитана менична изјава или пуномоћије, и да је оно изјавило да то одговара његовој вољи. Ту потврду чиновник има да снабде службеним бојем, печатом и својим потписом.¹

§ 99. — Потпис слепих лица на меници само онда вреди, кад је оверен од суда или јавног бележника на начин како је у § 98. прописано.

Мотиви комисије за предлог меничног закона:
§§ 98. и 99.

Пошто се неписмена и слепа лица не могу искључити од меничне способности треба их заштитити од погibeљи, која би могла наступити од меничних

¹ Види: Распис предс. Апел. Суда у Н. Саду. Бр. I Б. 48/1929.

обавеза. Особито важан је пропис § 98. став 2., који ставља дотичном органу у дужност да тачно идентифицира странку и да јој прочита меницу.

Али за Војводину треба ублажити престрогу формалност да се за пуномоћије ради меничних обвеза међу брачним друговима и заручницима тражи нотарска исправа.

§ 100. — Ако меница доспева на законски празник, тада се исплата њена може захтевати тек првог следећег радног дана. Тако исто и сва друга чињења, која се тичу менице, наточито подношење ради акцептирања и протест, могу се предузети само радног дана.

Кад које од тих чињења треба извршити у одређеном року, чији је последњи дан законски празник, тада се тај рок продужава до првог радног дана, који долази одмах по протеку рока. Празнични дани у току рока убрајају се при израчунавању рока.

Мотиви комисије за предлог меничног закона §§ 100. и 102.

Ови прописи у битности одговарају како досадашњим меничним прописима тако и прописима предлога за грађански судски поступак.

Празнични дани не могу се побројати у самом закону, јер се могу променити и црквеним прописима, па је због тога овлашћен Министар Правде, да пропише уредбом, који су дани празнични.

§ 101. — Ни у законске ни у рокове одређене у меници не убраја се дан од кога они полазе.

Никакви дани почека, ни законски ни судски нису допуштени.

102. — Подношење менице ради акцептирања или ради исплате и сва друга чињења, која се по овоме закону имају предузимати ради остварења или одржања

меничних права, морају се предузети у пословно време и у пословном локалу, а ако се овај не може пронаћи, онда у стану. Ако се из менице не види да тражено лице има пословни локал, треба лице тражити у стану.

У случају § 26. став 2. извршиће се подношење на исплату у локалу или код лица које је трасат означао.

Сва та чињења могу се на другом месту на (пример на берзи) и у друго а не у пословно време учинити по престанку дотичног лица.

Види мотиве комисије код § 100.

Други део. Сопствена меница.

§ 103. — Сопствена меница садржи:

- 1.) означање да је меница, написано у самом слогу исправе и на језику, на коме је она састављена;
- 2.) безусловно обећање да ће одређена свота новаца бити плаћена;
- 3.) означање доспелости;
- 4.) место где треба платити;
- 5.) име онога коме или по чијој наредби треба платити (ремитент);
- 6.) означање дана и места где је сопствена меница издата;
- 7.) потпис оног који меницу издаје (издавалац).

Мотиви комисије за предлог меничног закона: §§ 103.—106.

Сопствене менице садржавају оне исте битне састојке, као и по садашњим меничним законима. У § 105. додате су и оне норме §§ 70.—102. о трасирању меници.

§ 104. — Исправа, у којој не би било ма којег од састојака побројаних у предњем параграфу, неће се сматрати као сопствена меница. Од тога се изузимају случаји који су одређени у ставовима што двлазе.

Сопствена меница, у којој није означена доспелост, сматра се као платива по виђењу.

Ако нема нарочитог означања, место издања исправе сматра се као место плаћања, а уједно и као место пребивања издаваоца,

Сопствена меница, у којој није назначено место издања, сматра се да је издата у месту која је означена поред имена издаваоца.

§ 105. — За сопствену меницу, у колико се не противе природи њеној, вреде ови прописи о трасираној меници.

- о индесаменту (§§ 10—19.);
- о авалу (§§ 29—31.);
- о доспелости (§§ 32—36.);
- о плаћању (§§ 37—41.);
- о регресу због неисплате (§§ 42—49., 51—53.);
- о исплати за част (§§ 54.59—62.);
- о преписима (§§ 66. и 67.);
- о лажним и преинтченим меницама (§§ 68. и 69.);
- о протесту (§§ 70—77.);
- о застарелости (§§ 78—84.);
- о неоправданом обogaћењу, о праву залога и придржаја (§§ 85—89.);
- о амортизацији (§§ 90—93.);
- о сукобу закона (§§ 94—96.);
- општа наређења (§§ 97—102.).

Даље вреде и за сопствену меницу прописи о домицилирању (§§ 4. и 26.), о одређивању камате (§ 5.) о разликама у назначењима своте, која се има платити (§ 6.), о последицама потписа неспособнога лица (§ 7.) или лица које ради без овлаштења или прелази своје овлаштење (§ 8.); о накнадном испуњавању (§ 16. други став.)

§ 106. — Издавалац сопствене менице обавезан је на исти начин као акцептант трасиране менице.

И. Ј. Сп/308

у коликој мери га има, то се може решити само уз њихово саслушање, јер у противном случају би они, који нису увучени у парницу могли претрпити штету, коју не би отклонило ни то, што им је придржан њихов наследни део, који им по закону припада (н. пр. од 4. наследника двоје покрећу спор против трећег, па траже само оставине), јер баш онај наследник, који није у парници може имати велика урачунавања, па баш зато га остали нису позвали у парницу.

Када је парница покренута услед решења о отпућивању на спор, тужби се има прикључити то решење и то у оригиналу или у овереном препису (§. 86. зак. чл. XVI. 1894.)

У тужби се има надаље исказати правни основ наследног захтева, дакле законска наследна веза или воља остављачева изражена у последњој вољи остављачевој; у погледу првога има се доказати порекло од оставитеља и крвна или друга веза, као и то, да сви интересовани учествују у парници. Као доказ за порекло служи смртваница, она је довољна, док се тужени не бране, — затим извод из матице — обе исправе у овереном препису — или други погодни докази. Доказивање овога потребно је чак и онда, ако тужени то не пориче, јер суд је дужан на то пазити по службеној дужности. Без тога би наиме два наследника могла да изиграју остале, у колико би услед њиховог признања или услед погрешног правца одбране могли целу оставину поделити они који стоје у парници, и само би се њима досудила цела заоставштина.

Последња воља може се доказати тестаментом или наследним уговором, али у колико се исправе о томе изгубе, последња воља се може доказати и другим начином. Наравно да у случају тестаamenta или наследног уговора, ове исправе морају бити прикључене у оригиналу или у овереном препису.

У тужби се надаље тачно мора означити како и колико је имање, на које је уперена тужба, затим, да је оно сачињавало власништво оставитељево и да припада заоставштини, док код некретнина потребно је да се прикључи оверени грунтовни извадак, чак и онда ако тужена странка није порицала овопредметна излагања тужбе. Исто тако је потребно да се докаже правни наслов наслеђивања, а ако се оно